

Etykiety środowiskowe – poradnik praktyczny dla Zamawiających, na wybranych przykładach

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
1. Rola etykiet w procesie udzielania i realizacji zamówień	5
1.1. Charakterystyka ogólna etykiet	5
1.2. Charakterystyka prawna etykiet na gruncie prawa zamówień publicznych.....	5
1.3. W jakiej części dokumentów zamówienia można ulokować postanowienia dotyczące etykiet?.....	7
1.4. Regulacje prawne dotyczące żądania etykiet jako przedmiotowego środka dowodowego.....	10
1.5. Czy zamawiający może żądać etykiet względem każdego przedmiotu zamówienia?	11
1.6. Jakie ograniczenia obowiązują względem żądania etykiet?	12
1.7. Czy wykonawca musi dostarczyć konkretną etykietę?	15
1.8. Jakie konsekwencje wywołuje nieprzedłożenie etykiety?.....	17
2. Wybrane etykiety środowiskowe	19
2.1. Etykieta FSC 100%	19
2.1.1. Możliwość wykorzystania etykiety FSC 100% w postępowaniu na dostawę materiałów papierniczych	23
2.1.2. Możliwy wpływ zastosowania etykiety FSC 100% na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego.....	28
2.1.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia.....	30
2.2. Etykieta FSC Recycled	34
2.2.1. Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na dostawę materiałów papierniczych	34
2.2.2. Możliwy wpływ zastosowania etykiety FSC Recycled na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego	38
2.2.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia.....	39
2.3. Etykieta Unijne logo produkcji ekologicznej	43
2.3.1. Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na usługi cateringowe.....	43
2.3.2. Możliwy wpływ zastosowania Unijnej etykiety produkcji ekologicznej na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego	50
2.3.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia.....	52
2.3.4. Postanowienia umowne	53

2.4.	Etykieta Energy Star	55
2.4.1.	Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na dostawę sprzętu biurowego i komputerowego	56
2.4.2.	Możliwy wpływ zastosowania etykiety Energy Star na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego	61
2.4.3.	Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia.....	62
2.5.	Etykieta TCO Certified.....	65
2.5.1.	Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na dostawę laptopów, komputerów stacjonarnych, smartfonów, monitorów.....	66
2.5.2.	Możliwy wpływ zastosowania etykiety TCO Certified na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego	69
2.5.3.	Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia.....	71
2.6.	Etykieta Ecolabel	74
2.6.1.	Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na usługi sprzątnia	75
2.6.2.	Możliwy wpływ zastosowania Ecolabel na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego.....	82
2.6.3.	Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia.....	84

Wprowadzenie

Pojęcie etykiet występuje zarówno w przestrzeni normatywnej zamówień publicznych jak i w dokumentach, które można określić mianem aktów soft law, a także w szeregu różnych opracowań, wytycznych, rekomendacji. Zagadnienia dotyczące etykiet wielokrotnie łączone są z politykami zamówieniowymi, w tym polityką zielonych zamówień publicznych. We wskazanej sferze mówić można o etykietach środowiskowych, tj. oznaczeniach, które dedykowane i skoncentrowane są na aspektach środowiskowych.

Do zwrócenia przez zamawiających uwagi na zagadnienia związane z etykietami środowiskowymi skłania wiele dokumentów, opracowań jak również aktów strategicznych¹. Prawidłowe korzystanie z wspomnianego instrumentu wymaga uwzględnienia zarówno aspektów merytorycznych związanych ze specyfiką poszczególnych etykiet, systemów oznaczeń, jak i aspektów prawnych. W sferze aktów prawa zamówień publicznych kluczowe znaczenie mają dyrektywy zamówieniowe² oraz przepisy P.z.p.³ To wspomniane akty ustalają zakres w jakim dokumenty zamówienia mogą nawiązywać do etykiet, jakie warunki muszą spełniać etykiety, aby możliwe było uwzględnienie ich w dokumentach zamówienia, czy też w jakich sytuacjach zamawiający może żądać ich przedstawienia przez wykonawców ubiegających się o uzyskanie zamówienia.

Prawidłowe zrozumienie zamówieniowej istoty etykiet wymaga w pierwszej kolejności przybliżenia aspektów tożsamyh dla wszystkich oznaczeń, które mogą być pomocne zamawiającym w procesach nabywczych. Zagadnieniom tym poświęcony jest Rozdział I niniejszej publikacji. Następnie te generalne rozważania zostaną uszczegółowione w kolejnych rozdziałach, względem następujących etykiet:

- 1) FSC 100% i postępowań, których przedmiotem jest dostawa materiałów papierniczych,
- 2) FSC Recycled w sytuacji w której przedmiot zamówienia obejmuje dostawę materiałów papierniczych,
- 3) Unijne logo produkcji ekologicznej w kontekście zamówień na usługi cateringowe,

¹ Przykładowo w Polityce Zakupowej Państwa wskazano, że „zamawiający, przygotowując postępowanie o udzielenie zamówienia, powinni za każdym razem, jeżeli jest to możliwe i uzasadnione specyfiką zamówienia, wprowadzać do dokumentacji postępowania wymóg okazywania przez wykonawców etykiet środowiskowych. Może przynieść to wiele korzyści zarówno dla ochrony środowiska, jak i dla procedury zamówieniowej” (s. 102).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (dalej: „Dyrektywa 2014/24/UE”) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE

³ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych

- 4) Energy Star i postępowań zmierzających do nabycia dostaw sprzętu biurowego i komputerowego,
- 5) TCO Certified i postępowań, których przedmiotem jest dostawa laptopów, komputerów stacjonarnych, smartfonów, monitorów,
- 6) Ecolabel w kontekście procesów zakupowych dotyczących usług sprzątania.

1. Rola etykiet w procesie udzielania i realizacji zamówień

1.1.Charakterystyka ogólna etykiet

Odwołując się do słownikowego znaczenia pojęcia „etykiety” należałoby definiować je jako „nalepkę na towarze lub opakowaniu z nazwą towaru, ceną itp.”⁴. Etykieta jest w tym znaczeniu oznaczeniem produktu, które stanowi zbiór określonych kategorii informacji. W kontekście czynionych rozważań, etykieta będzie stanowić oznaczenie potwierdzające, że towary lub usługi, charakteryzują się konkretnymi cechami, które zostały najpierw skatalogowane przez jednostkę etykietującą (program etykietowania), a następnie pozytywnie zweryfikowane przez jednostkę weryfikującą w kontekście konkretnego produktu, grupy produktów czy usług. W takim ujęciu etykiety stanowią wynik finalny procesu etykietowania, który służy zweryfikowaniu konkretnych cech.

1.2.Charakterystyka prawna etykiet na gruncie prawa zamówień publicznych

Istotnych, z perspektywy udzielania zamówień publicznych, elementów charakteryzujących etykiety w ujęciu materialnym oraz proceduralnym poszukiwać należy w regulacjach Dyrektywy 2014/24/UE oraz przepisach P.z.p.

Dyrektywa 2014/24/UE wprost definiuje pojęcie „etykiety”. Zgodnie z Artykułem 2 ust. 1 pkt 23 poprzez etykietę należy rozumieć dowolny dokument, zaświadczenie lub poświadczenie potwierdzające, że dany obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają określone wymogi. Prawodawca unijny zdefiniował również zwrot „wymóg lub wymogi dotyczące etykiet”. Przepis Artykułu 2 ust. 1 pkt 24 Dyrektywy 2014/24/UE stanowi, że „wymóg lub wymogi dotyczące etykiet” oznaczają wymogi, które dany obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura muszą spełniać, by uzyskać odnośną etykietę.

⁴ <https://sjp.pwn.pl/slowniki/etykieta.html>

Powyższe ukazuje, że Dyrektywa 2014/24/UE definiuje etykietę w sposób formalny (jako dokument, zaświadczenie lub poświadczenie) oraz funkcjonalny (potwierdzenie, że dany obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają wymogi niezbędne do uzyskania konkretnej etykiety). Jednocześnie zakodowana w dyrektywie klasycznej definicja etykiet, wskazuje na to, że etykiety nie tylko mogą odnosić się wprost do świadczenia będącego przedmiotem zamówienia ale również do procesu lub procedury, które to nawiązują do cyklu życia produktu.

Na gruncie dyrektywy klasycznej etykietom poświęcony został Artykuł 43, którego analiza ukazuje dodatkowe aspekty zamówieniowe etykiet. Są to zarówno kwestie proceduralne jak i składające się na materialne aspekty etykiet, które można uznać za uszczegóławiające definicje wyrażone w Artykule 2 ust. 1 pkt 23 i 24 Dyrektywy 2014/24/UE. W perspektywie elementów materialnych, kluczowe jest odnotowanie, że etykiety służą potwierdzeniu posiadania przez roboty budowlane, dostawy lub usługi szczególnych cech środowiskowych, społecznych lub innych, które wyrażone są w dokumentach zamówienia.

Na gruncie przepisów P.z.p., etykiety, obok certyfikatów, stanowią wyraźnie wyróżnioną, jednakże niezdefiniowaną w słowniczku ustawowym⁵, kategorię przedmiotowych środków dowodowych. Zgodnie z art. 7 pkt 20 P.z.p. przedmiotowe środki dowodowe stanowią środki służące potwierdzeniu zgodności oferowanych dostaw, usług lub robót budowlanych z wymaganiami, cechami lub kryteriami określonymi w opisie przedmiotu zamówienia lub opisie kryteriów oceny ofert, lub wymaganiami związanymi z realizacją zamówienia. „Dokumenty te co do zasady należy rozpatrywać jako kwalifikowaną formę potwierdzenia zgodności oferowanego świadczenia z wymaganym przez zamawiającego. Zadeklarowana przez wykonawcę treść oferty musi w takim przypadku dodatkowo znaleźć potwierdzenie w dokumentach pochodzących co do zasady od niezależnego od wykonawcy podmiotu.” (wyrok KIO z dnia 25 kwietnia 2022 r., KIO 858/22, KIO 863/22). Przyjęta na gruncie P.z.p. klasyfikacja etykiet ukazuje, podobnie jak ma to miejsce w przypadku dyrektywy 2014/24/UE formalną oraz funkcjonalną optykę ustawodawcy.

Etykietom dedykowany jest art. 104 P.z.p., który tak jak Artykuł 43 dyrektywy 2014/24/UE wyraża aspekty materialne jak i proceduralne tego przedmiotowego środka dowodowego.

⁵ Pojęcie analogiczne, tj. „oznakowanie” było zdefiniowane w słowniczku ustawowym ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. Zgodnie z art. 2 pkt 16 wskazanej ustawy poprzez oznakowanie należało rozumieć „zaświadczenie, poświadczenie lub każdy inny dokument, potwierdzający, że obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają określone wymogi”. Mając na względzie tożsamy sposób zdefiniowania „oznaczeń” oraz „etykiet” należy uznać je za synonimiczne, w szczególności analizując wszelkiego rodzaju opracowania wydane w stanie prawnym w którym obowiązywała ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych.

Przepis art. 104 ust. 2 P.z.p. wskazuje na element wyraźnie wyróżniony w definicji sformułowanej w dyrektywie. Zgodnie z przywołanym przepisem „Przez etykietę, (...), należy rozumieć każdy dokument, w tym zaświadczenie lub poświadczenie, który potwierdza, że obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają wymagania konieczne do uzyskania etykiety.”. Należy zatem przyjąć, że ustawodawca krajowy definiuje etykietę w sposób tożsamy co prawodawca unijny.

Powyższe należy uzupełnić, o wskazanie, że ze względu na wyraźną przynależność etykiet do kategorii przedmiotowych środków dowodowych, znajdują do nich zastosowanie również przepisy dedykowane wskazanej kategorii dokumentów, w szczególności odnoszące się do aspektów proceduralnych.

Mając na względzie przywołane regulacje, na gruncie prawa krajowego, z uwzględnieniem dyrektywy prounicznej interpretacji przepisów, etykiety można zdefiniować jako przedmiotowe środki dowodowe w postaci dokumentów, w tym zaświadczeń, poświadczeń służących potwierdzeniu posiadania przez oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane lub związane z nimi procesy lub procedury, określonych cech, które zostały wyszczególnione przez zamawiającego w dokumentach zamówienia. Cechami tymi mogą być zarówno aspekty związane z obiektem budowlanym, produktem, czy usługą *per se*, jak również powiązane z procesem lub procedurą. Etykiety spełniają swoją funkcję dowodową albowiem są zewnętrznym potwierdzeniem spełnienia określonych wymogów wyrażonych w dokumentach zamówienia.

Mając na względzie powyższe etykiety należy uznać za funkcjonalnie związane z treścią dokumentów zamówienia, która ustanawiając określone wymogi, mogą uzasadniać żądanie przez zamawiającego od wykonawców przedłożenia stosownych przedmiotowych środków dowodowych.

1.3. W jakiej części dokumentów zamówienia można ulokować postanowienia dotyczące etykiet?

Dokumenty zamówienia stanowią zbiór dokumentów sporządzonych i wykorzystywanych na potrzeby postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Mając na względzie uregulowania P.z.p. w zakres tego zbioru wchodzi szereg dokumentów, które w różnym stopniu i w różnym zakresie mogą odnosić się do etykiet. Przepis art. 104 ust. 1 P.z.p. wyraźnie wskazuje na elementy dokumentów zamówienia w których można ulokować postanowienia dotyczące etykiet. Są nimi:

- 1) opis przedmiotu zamówienia,

- 2) opis kryterium oceny ofert,
- 3) wymagania związane z realizacją zamówienia.

Przywołany przepis posługuje się zwrotem „zamawiający (...) może w opisie przedmiotu zamówienia, opisie kryteriów oceny ofert lub w wymaganiach związanych z realizacją zamówienia żądać od wykonawcy określonej etykiety”, ale stanowi to pewnego rodzaju skrót myślowy⁶. Mając na względzie, że etykiety stanowią wyraźnie wyróżnioną kategorię przedmiotowych środków dowodowych, postanowienia formułowane w ww. częściach dokumentów zamówienia należy uznać za nawiązujące do etykiet w ww. rozumieniu. Sformułowanie konkretnych wymogów opisujących przedmiot zamówienia⁷, czy też opisujących aspekty premiowane w ramach kryteriów oceny ofert, a następnie wiążąc te postanowienia z wymaganiami aktualizującymi się na etapie realizacji zamówienia, zamawiający w istocie nawiązuje do etykiet, których przedłożenia może wymagać od wykonawcy, w celu spełnienia przez te dokumenty swojej funkcji dowodowej⁸. Takie ujęcie koresponduje z kwalifikacją etykiet jako przedmiotowych środków dowodowych oraz definicją tychże środków wyrażoną w art. 7 pkt 20 P.z.p.

Przepis art. 104 ust. 1 P.z.p. wydaje się wskazywać na to, że zamawiający może w dokumentach zamówienia wprost powołać się na konkretne etykiety (o ile spełniają one warunki określone w art. 104 ust. 1 pkt 1) – 5)) bez konieczności wskazywania konkretnych cech, aspektów, które są weryfikowane za pomocą tychże etykiet. Taki sposób sformułowania dokumentów zamówienia, można określić mianem bezpośredniego wskazania etykiety jako punktu odniesienia dla cech wymaganych od świadczeń nabywanych w toku postępowania o udzielenie zamówienia. Powyższe stanowi odmienne podejście niż przyjęte przez TSUE w wyroku z dnia 10 maja 2012 r. w sprawie C-368/10, w którym wskazano, że „w związku z tym, iż w ramach udzielenia zamówienia publicznego na dostawę automatów do kawy i zarządzanie nimi, które to zamówienie zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej w dniu 16 sierpnia 2008 r. prowincja Holandii Północnej ustanowiła specyfikację techniczną niezgodną z art. 23 ust. 6 dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady

⁶ W ocenie autora wskazany aspekt był w sposób bardziej klarowny uregulowany na gruncie uchylonej ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. Przepis art. 30a ust. 1 wskazanego aktu stanowił, że „w przypadku zamówień o szczególnych cechach, zamawiający może określić w opisie przedmiotu zamówienia w kryteriach oceny ofert lub w warunkach realizacji zamówienia określone oznakowanie”.

⁷ „Przywołanie przez zamawiającego konkretnej etykiety w dokumentach zamówienia (lub odwołanie elementu opisu przedmiotu zamówienia do treści etykiety) ułatwić może przygotowanie opisu przedmiotu zamówienia oraz zidentyfikowanie produktów, procesów itp., które spełniają oczekiwane przez zamawiającego cechy.” (UZP, Komentarz do art. 104 P.z.p. w: Prawo zamówień publicznych. Red. H. Nowak, M. Winiarz, s. 357 i 358).

⁸ W ujęciu praktycznym, zamawiający raczej będą odwzorowywać treść dokumentów zamówienia z uwzględnieniem aspektów potwierdzanych przez poszczególne kategorie znanych im etykiet, niż będą czynić działania o wektorze przeciwnym, tj. najpierw ustanawiać stosowne wymagania, a następnie weryfikować czy takie wymagania mogą być potwierdzone określonymi kategoriami etykiet.

z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi zmienionej rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1422/2007 z dnia 4 grudnia 2007 r. wymagając, by pewne produkty podlegające dostawie były oznaczone określoną ekoetykietą, zamiast użycia szczegółowych specyfikacji (...) Królestwo Niderlandów uchybiło zobowiązaniom ciążącym na nim na mocy wskazanych powyżej przepisów”.

Uzupełniając powyższe należy wskazać, że dokumentacja zamówienia może nawiązywać do etykiet, jednocześnie nie ustanawiając po stronie wykonawcy obowiązku przedkładania etykiety. W ujęciu prawnym, obowiązek wymagania od wykonawców etykiet, czy to na etapie udzielania zamówienia publicznego⁹, czy to na etapie realizacji zamówienia, nie aktualizuje się wyłącznie przez to, że zamawiający w dokumentach zamówienia odwołuje się do etykiet. Niemniej jednak formułowanie w dokumentach zamówienia postanowień referujących do etykiet, z założenia będzie wiązało się z chęcią poddania wskazanych aspektów weryfikacji, czy to na etapie udzielania zamówienia, czy też realizacji umowy w sprawie zamówienia publicznego. Dopiero w momencie spełniania przez etykiety roli weryfikacyjnej, uzyskują one cechy przedmiotowego środka dowodowego, mającego za zadanie potwierdzenie zgodności oferowanych dostaw, usług lub robót budowlanych z wymaganiami, cechami lub kryteriami określonymi w opisie przedmiotu zamówienia lub opisie kryteriów oceny ofert, lub wymaganiami związanymi z realizacją zamówienia.

Powyższe spostrzeżenie ma swoje znaczenie proceduralne i kontraktowe. Zamawiający formułując postanowienia dokumentów zamówienia, w tym odnoszące się do aspektów powiązanych z etykietami, muszą dochować nie tylko wymogów związanych z dopuszczalnością żądania przedmiotowych środków dowodowych, w tym wynikających z przepisów poświęconych etykietom, ale również ogólnych wymogów składających się na normatywny standard sporządzania dokumentów zamówienia, czy też ich poszczególnych części. Takim ogólnym standardem będzie chociażby obowiązek przygotowania dokumentów zamówienia w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców (art. 16 pkt 1 P.z.p.). Skonkretyzowane wymogi względem:

- 1) opisu przedmiotu zamówienia wynikają m.in. z art. 99 ust. 1 P.z.p., zgodnie z którym musi on spełniać wymóg jednoznaczności, być wyczerpujący, sporządzony za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń, uwzględniając wymagania i okoliczności mogące mieć wpływ na sporządzenie oferty, a nadto w myśl art. 99 ust. 4 P.z.p. nie może on utrudniać uczciwej konkurencji,
- 2) opisu kryteriów oceny ofert, który zgodnie z art. 240 ust. 1 P.z.p. musi być jednoznaczny i zrozumiały, a dodatkowo w świetle art. 240 ust. 2 P.z.p. nie może pozostawiać

⁹ Na fakultatywność żądania przedmiotowych środków dowodowych wskazuje wprost art. 104 ust. 1 P.z.p.

zamawiającemu nieograniczonej swobody wyboru najkorzystniejszej oferty oraz umożliwiając weryfikację i porównanie poziomu oferowanego wykonania przedmiotu zamówienia na podstawie informacji przedstawianych w ofertach.

Dopełniając uwag dotyczących postanowień odnoszących się do etykiet, należy wskazać, że samo w sobie żądanie etykiet jako przedmiotowego środka dowodowego, powiązane będzie z postanowieniami dokumentów zamówienia, które będą regulować materię składania przedmiotowych środków dowodowych. W przypadku przetargu nieograniczonego będzie to SWZ, który zgodnie z art. 134 ust. 1 pkt 5) P.z.p. musi zawierać informację o przedmiotowych środkach dowodowych. Mając na względzie treść art. 106 ust. 1 P.z.p., zgodnie z którym <zamawiający wskazuje wymagane przedmiotowe środki dowodowe w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia>¹⁰ zasadne jest sformułowanie w SWZ nie tylko informacji o wymaganych przedmiotowych środkach dowodowych, ale również precyzyjne:

- 1) wskazanie jakie przedmiotowe środki dowodowe obowiązani są złożyć wykonawcy,
- 2) określenie jaką funkcję spełniają przedmiotowe środki dowodowe, w szczególności czy służą one potwierdzeniu zgodności z cechami lub kryteriami określonymi w opisie kryteriów oceny ofert (rozstrzygnięcie wskazanej kwestii ma istotne znaczenie proceduralne w świetle reguł wynikających z art. 107 ust. 2 i 3 P.z.p.),
- 3) dookreślenie kryteriów oceny równoważności przedmiotowych środków dowodowych.”¹¹.

1.4. Regulacje prawne dotyczące żądania etykiet jako przedmiotowego środka dowodowego

Mając na względzie, że etykiety zostały przez ustawodawcę wyraźnie zaszeregowane do przedmiotowych środków dowodowych, należy uznać, że znajdują do nich zastosowanie wszelkie regulacje dotyczące wskazanej kategorii dokumentów. W szczególności będą to regulacje proceduralne, związane z momentem składania wskazanych środków dowodowych

¹⁰ „Jednym z podstawowych wymogów proceduralnych jest to, by zamawiający wymagane przedmiotowe środki dowodowe wskazał a priori w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia (art. 106 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych), co służy zachowaniu przejrzystości postępowania oraz uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców.” (wyrok KIO z dnia 26 listopada 2021 r., KIO 3299/21).

¹¹ K. Różowicz, Specyfikacja warunków zamówienia, s. 127, Wrocław 2021. W kontekście ostatniego z wymienionych elementów zasadne jest przywołanie również stanowiska KIO wyrażonego w wyroku z dnia 26 lipca 2021 r., KIO 1952/21, zgodnie z którym „dokonując szczegółowej oceny treści SWZ, a w szczególności postanowienia Rozdziału 14 ust. 4 pkt 1 i 2, jak również stanowisk stron i przystępującego Izba uznała, że nie można na etapie oceny ofert obciążać wykonawcy nieistniejącymi wymaganiami SWZ, wyartykułowanymi dopiero na rozprawie. Dotyczy to w szczególności braku uregulowania kwestii, jakie dokumenty mógł złożyć wykonawca, aby zamawiający uznał je za równoważne przedmiotowe środki dowodowe.”.

czy też dopuszczalnością zastosowania względem nich procedury sanacyjnej. Pewne wątpliwości interpretacyjne wywoływać może konieczność uwzględnienia przy weryfikacji dopuszczalności żądania etykiet, również wymogów ogólnych wyrażonych w art. 106 ust. 2 i 3 P.z.p. Względ na systematykę regulacji dotyczących przedmiotowych środków dowodowych i szczegółowe, odrębne, uregulowanie materii etykiet (art. 104 P.z.p.) oraz certyfikatów (art. 105 P.z.p.) skłania do przyjęcia, że przepisy art. 106 ust. 2 i 3 P.z.p. nawiązują do innych przedmiotowych środków dowodowych o których mowa w przepisie art. 106 ust. 1 P.z.p. Mając jednak na względzie, że literalnie art. 106 ust. 2 i 3 P.z.p. posługuje się pojęciem „przedmiotowych środków dowodowych”, a nie „innych niż wskazane w art. 104 i 105 przedmiotowych środków dowodowych” jak również, że wspomniane przepisy wyrażają ogólne reguły żądania wspomnianych kategorii dokumentów, zgodnie z którymi:

- 1) „Zamawiający żąda przedmiotowych środków dowodowych proporcjonalnych do przedmiotu zamówienia i związanych z przedmiotem zamówienia” (art. 106 ust. 2 P.z.p.),
- 2) „Żądanie przedmiotowych środków dowodowych nie może ograniczać uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców. Zamawiający akceptuje równoważne przedmiotowe środki dowodowe, jeśli potwierdzają, że oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane spełniają określone przez zamawiającego wymagania, cechy lub kryteria” (art. 106 ust. 3 P.z.p.). Jak wskazała Izba w wyroku z dnia 28 lutego 2022 r., KIO 361/22 ”przy formułowaniu tego typu wymagań Zamawiający musi pamiętać, że wskazane przez niego żądanie złożenia konkretnego środka dowodowego na potwierdzenie, że oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane spełniają określone przez niego wymagania, cechy lub kryteria, musi mieć charakter obiektywny, podyktowany np. zakresem czy też skomplikowaniem technologicznym zamówienia, którego realizacja wymaga od wykonawcy zapewnienia, że oferowany przedmiot zamówienia spełnia określone wymagania. Wskazane w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia przedmiotowe środki dowodowe powinny zatem być odpowiednie do specyfiki zamówienia i nie mogą prowadzić do naruszenia zasad określonych w P.z.p., m.in. zasady prowadzenia postępowania w sposób gwarantujący zachowanie uczciwej konkurencji i równego traktowania wszystkich podmiotów biorących udział w postępowaniu.”.

Ustalając potrzebę żądania etykiet zasadne jest uwzględnienie również ww. aspektów.

1.5. Czy zamawiający może żądać etykiet względem każdego przedmiotu zamówienia?

Zgodnie z art. 104 ust. 1 P.z.p. zamawiający może żądać etykiety „w przypadku zamówień o szczególnych cechach środowiskowych, społecznych lub innych”. Tożsamy zwrot występuje

w polskojęzycznej wersji Artykułu 43 ust. 1 Dyrektywy 2014/24/UE. Powyższe może skłaniać do przyjęcia, że ustanowienie w dokumentach zamówienia postanowień odwołujących się do etykiet, a następnie ich żądanie jako przedmiotowego środka dowodowego, ma charakter ekstraordynaryjny i zarezerwowane jest dla tych postępowań, które prowadzone są w celu nabycia usług, dostaw lub robót budowlanych o wyjątkowych cechach¹². Niemniej jednak, w ocenie autora, „szczególne cechy” o których mowa w ww. przepisach nie winny być uznawane za drastycznie ograniczające zakres w jakim prawnie dopuszczalne jest żądanie etykiet. Wymaganie etykiet winno nastąpić z poszanowaniem zasady proporcjonalności, reguły adekwatności oraz racjonalnej celowości żądania określonego dokumentu, które zostały wskazane w art. 106 ust. 2 i 3 P.z.p. Pojęcie „szczególnych cech” nawiązuje do praktyki etykietowania skonkretyzowanych właściwości, aspektów swoistych i wyróżniających konkretne produkty czy usługi. Próżno szukać etykiet potwierdzających „zwyczajność” produktu czy posiadania przez niego cech typowych dla każdego produktu o określonej kategorii (np. etykiety „typowego krzesła”). W konsekwencji formułowanie postanowień dokumentów zamówienia z uwzględnieniem, czy też odwołaniem, do etykiet z założenia powiązane jest ze zwróceniem przez zamawiającego uwagi na konkretne aspekty obiektu budowlanego, produktu, usługi, procesu lub procedury, związane z kwestiami środowiskowymi, społecznymi lub innymi. Wyraźne wyróżnienie aspektów środowiskowych i społecznych, z jednej strony nawiązuje do polityk zamówieniowych, których realizacji sprzyjają regulacje prawne w zakresie zamówień publicznych, a z drugiej nawiązuje do aspektu praktycznego – istnienia wielu procedur etykietowania w ramach, których uwzględnia się wskazane aspekty.

1.6. Jakie ograniczenia obowiązują względem żądania etykiet?

Generalna dopuszczalność żądania etykiet nie oznacza, że zamawiającym przysługuje w tym zakresie nieograniczona i nieskrępowana swoboda. Zamawiający formułując dokumenty zamówienia muszą w szczególności uwzględnić obostrzenia wynikające z art. 104 ust. 1 P.z.p. Przywołany przepis wyraża swoistą „check listę”, której weryfikacja ma potwierdzić albo zanegować możliwość żądania konkretnych etykiet.

Przepis art. 104 ust. 1 P.z.p. wyraża pięć aspektów, z których pierwszy ma charakter dalece zindywidualizowany i wymaga skonkretyzowanej analizy *in casu*, a pozostałe cztery powiązane są mocniej z kwestiami powiązanymi z systemem etykietowania i etykietą jako taką,

¹² „Interpretując pojęcie <zamówienia o szczególnych cechach>, odwołując się do treści dyrektywy klasycznej oraz Pzp, wywieść można, że chodzi tutaj w szczególności o zamówienia, w których wyraźnie zaznaczają się aspekty środowiskowe lub społeczne. Takie zamówienia określane są mianem tzw. zamówień zrównoważonych” (UZP, Komentarz do art. 104 P.z.p. w: Prawo zamówień publicznych. red. H. Nowak, M. Winiarz, s. 357 i 358)

a więc czynnikiem zewnętrznym i podlegającym dalej idącej uniwersalizacji rozważań. Wszystkie spośród wymienionych w art. 104 ust. 1 P.z.p. wymogów muszą zachodzić łącznie, aby zamawiający był uprawniony do żądania określonej etykiety. Jeżeli spełnione są wyłącznie cztery ostatnie wymagania, zamawiający nie może żądać etykiety, ale jest uprawniony do opisanego przedmiotu zamówienia w sposób wskazany w art. 104 ust. 6 P.z.p.

Pierwszym z wyrażonych w art. 104 ust. 1 pkt 1 P.z.p. (Artykule 43 ust. 1 lit. a Dyrektywy 2014/24/UE) wymogów warunkujących dopuszczalność żądania określonej etykiety, jest to aby wymagania etykiety dotyczyły wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia i były odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem zamówienia.

Mając na względzie wyrażoną w dyrektywie 2014/24/UE definicję „wymogu lub wymogów dotyczących etykiet” powyżej przywołany warunek należy odczytywać w ten sposób, że żądanie etykiety jest dozwolone wtedy, gdy etykieta potwierdza spełnianie cech, które są związane z przedmiotem zamówienia i jednocześnie odpowiednie dla potwierdzenia tych cech. Innymi słowy przepis art. 104 ust. 1 pkt 1 P.z.p. nie dozwala na żądanie etykiet, które nie tylko nie są związane z określonymi cechami przedmiotu zamówienia, ale również nie są odpowiednie (adekwatne) dla potwierdzenia określonych cech w tym ich skonkretyzowanych aspektach (np. potwierdzają wytrzymałość materiału, ale nie w konkretnym aspekcie – ścieralności).

W powyżej wskazanym kontekście warto podkreślić, że motyw 75 dyrektywy 2014/24/UE wskazuje na zasadność szerokiego pojmowania związku pomiędzy przedmiotem zamówienia, a etykietą. W przywołanym motywie podkreślono, że „Instytucje zamawiające, które pragną dokonać zakupu robót budowlanych, dostaw lub usług o szczególnych cechach środowiskowych, społecznych lub innych, powinny mieć możliwość odwoływania się do określonych etykiet, takich jak europejskie oznakowanie ekologiczne, ekoetykiety krajowe lub międzynarodowe lub wszelkie inne etykiety, o ile wymogi dotyczące danej etykiety związane są z przedmiotem zamówienia, na przykład z opisem produktu i jego prezentacją, w tym z wymogami dotyczącymi opakowań.”.

W opinii UZP „decydując się na uwzględnienie wymogu posiadania przez zamawiane produkty i usługi konkretnego oznakowania, instytucja zamawiająca musi pamiętać o zachowaniu związku z przedmiotem zamówienia. Oznacza to, iż kryteria na jakich opiera się przyznawanie danego oznakowania muszą dotyczyć przedmiotu zamówienia (robót budowlanych, dostaw lub usług), który ma być zrealizowany w ramach danego zamówienia publicznego, we wszystkich aspektach oraz na wszystkich etapach jego cyklu życia, ale nie muszą one być istotną cechą

tego przedmiotu zamówienia. W szczególności kryteria te mogą dotyczyć procesu produkcji, dostarczania lub wprowadzania tych robót budowlanych, dostaw lub usług na rynek albo innego etapu cyklu życia tych robót budowlanych, dostaw lub usług. Analizując związek kryteriów będących składową poszczególnych etykiet z przedmiotem zamówienia należy pamiętać, iż warunek związku z przedmiotem zamówienia wyklucza kryteria dotyczące ogólnej polityki firmy, których nie można uznać za czynnik charakteryzujący konkretny proces produkcji lub dostarczania zakupionych robót budowlanych, dostaw lub usług, co zostało podkreślone w motywie 97 dyrektywy 2014/24/UE. Ustawodawca unijny stwierdza, iż instytucje zamawiające nie powinny mieć zatem możliwości wymagania od oferentów, by prowadzili określoną politykę społecznej lub środowiskowej odpowiedzialności przedsiębiorstw¹³.

Z ww. wymogiem powiązane są regulacje wyrażone w art. 104 ust. 3 i 6 P.z.p. Zgodnie z art. 104 ust. 3 P.z.p. „W przypadku gdy zamawiający nie wymaga, aby roboty budowlane, dostawy lub usługi spełniały wszystkie wymagania etykiety, wskazuje mające zastosowanie wymagania etykiety.”. Jak wskazuje UZP „Jeżeli etykieta określa większą liczbę cech niż są one wymagane przez zamawiającego w konkretnym postępowaniu o zamówienie publiczne, zamawiający może zażądać takiej etykiety, ale musi także wskazać poszczególne wymagania tej etykiety, które są dla niego istotne.”¹⁴.

Przepis art. 104 ust. 6 P.z.p. stanowi o sytuacji w której etykieta (spełniająca wymagania o których mowa w art. 104 ust. 1 pkt 2 – 5 P.z.p.) określa szerszy zakres wymagań aniżeli wyłącznie powiązane z przedmiotem zamówienia. Są to zatem sytuacje w której niezależnie od potrzeb zamawiającego, warunki uzyskania konkretnej etykiety są dalej idące niż wykazujące związek z przedmiotem zamówienia. W takiej sytuacji zamawiający nie może żądać takiej etykiety, albowiem byłaby nieproporcjonalna i nieadekwatna względem przedmiotu zamówienia (jej uzyskanie warunkowane jest szerszym zakresem wymagań, niż istotne z perspektywy przedmiotu zamówienia nabywanego przez zamawiającego). Mając na względzie powyższe ustawodawca przewidział, że w takim przypadku „zamawiający może opisać przedmiot zamówienia przez odesłanie do tych wymagań etykiety lub, w razie potrzeby, do tych jej części, które są związane z przedmiotem zamówienia i są odpowiednie dla określenia cech zamawianych robót budowlanych, dostaw lub usług.”. Zamawiający nie może zatem żądać etykiety, ale może wzorować treść dokumentów zamówienia, na adekwatnych i stosownych wymaganiach właściwych dla etykiety, w zakresie w jakim wymagania te są związane z przedmiotem zamówienia i odpowiednie dla określenia cech nabywanego świadczenia.

¹³ UZP, Opracowania w zakresie oznakowań ekologicznych i społecznych, IUZP 2018, Nr 4, s. 14.

¹⁴ UZP, Komentarz do art. 104 P.z.p. w: Prawo zamówień publicznych. red. H. Nowak, M. Winiarz, s. 358

Potwierdzenie spełniania takich wymogów nie następuje przy tym za pomocą etykiety, ale może nastąpić poprzez oświadczenie ofertowe wykonawcy, albo poprzez złożenie innych, adekwatnych przedmiotowych środków dowodowych (np. kart produktu itp.), które zamawiający wskazuje jako wymagane do dołączenia do oferty.

Wyrażone w art. 104 ust. 1 pkt 2) – 5) P.z.p. (Artykule 43 ust. 1 lit. b – d Dyrektywy 2014/24/UE) wymagania warunkujące dopuszczalność żądania etykiety od wykonawcy wykazują ścisły związek z konkretną etykietą oraz procedurą jej przyznania. Przywołane przepisy warunkują dopuszczalność żądania etykiety tym aby:

- 1) wymagania etykiety były oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach (art. 104 ust. 1 pkt 2 P.z.p.),
- 2) wymagania etykiety były opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe (art. 104 ust. 1 pkt 3 P.z.p.),
- 3) etykiety oraz wymagania etykiety były dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron (art. 104 ust. 1 pkt 4 P.z.p.),
- 4) wymagania etykiety były określane przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu. Przywołany wymóg należy rozpatrywać przez pryzmat motywu 75 dyrektywy 2014/24/UE, w którym wskazano, że „konkretne podmioty lub organizacje krajowe lub rządowe mogą – nie tracąc statusu osoby trzeciej – uczestniczyć w określaniu wymogów dotyczących etykiet, które można stosować w związku z udzielaniem zamówień przez organy publiczne.”.

1.7. Czy wykonawca musi dostarczyć konkretną etykietę?

Żądanie przez zamawiającego określonej etykiety nie wywołuje po stronie wykonawców bezwzględnego obowiązku złożenia konkretnego dokumentu. Wykonawcy uprawnieni są do złożenia etykiet równoważnych, a zamawiający jest zobowiązany do ich akceptacji.

Powyższe wynika z art. 104 ust. 4 P.z.p., który stanowi, że „jeżeli wymagana jest określona etykieta, zamawiający akceptuje wszystkie etykiety potwierdzające, że dane roboty budowlane, dostawy lub usługi spełniają równoważne wymagania określonej przez zamawiającego etykiety.”. Z powołaniem na ww. przepis wykonawcy mogą skorzystać z uprawnienia do złożenia etykiety równoważnej. „Zauważyć należy, że pojęcie <równoważne> oznacza mający

równą wartość, równe znaczenie z czymś.”¹⁵. W konsekwencji etykiety równoważne winny wykazywać się nie tylko zbieżnością merytoryczną (materialną), ale również formalną. Należy jednak rekomendować, aby zamawiający wskazywali w dokumentach zamówienia aspekty przez pryzmat, których będą weryfikować równoważność etykiet¹⁶. Z założenia w zakresie formalnym winny być to aspekty o których mowa w art. 104 ust. 1 P.z.p., które stanowią dla zamawiającego wyznacznik dopuszczalności żądania konkretnej etykiety. Zamawiający w ramach formułowania, ewentualnych postanowień dokumentów zamówienia dotyczących etykiet równoważnych, nie może ograniczać uprawnień wykonawców, w szczególności poprzez wskazanie zamkniętego katalogu etykiet równoważnych, czy też wprowadzenie takich kryteriów równoważności, które będą kolidowały z uprawnieniem wykonawców, nakierowanym na ochronę uczciwej konkurencji i równe traktowanie wykonawców.

Nieposiadanie przez wykonawcę etykiety wymaganej przez zamawiającego lub etykiety równoważnej nie tamuje definitywnie udziału w postępowaniu. Zgodnie z art. 104 ust. 5 P.z.p. „W przypadku gdy wykonawca z przyczyn od niego niezależnych nie może uzyskać określonej przez zamawiającego etykiety lub równoważnej etykiety, zamawiający, w terminie przez siebie wyznaczonym, akceptuje inne odpowiednie przedmiotowe środki dowodowe, w szczególności dokumentację techniczną producenta, o ile dany wykonawca udowodni, że roboty budowlane, dostawy lub usługi, które mają zostać przez niego wykonane, spełniają wymagania określonej etykiety lub określone wymagania wskazane przez zamawiającego.”.

Przywołany przepis stanowi podstawę do powoływania się przez wykonawców na inne przedmiotowe środki dowodowe wykazujące spełnienie wymagań właściwych dla uzyskania określonej przez zamawiającego etykiety. Wykonawca, aby skutecznie powołać się na uprawnienie z art. 104 ust. 5 P.z.p. zobowiązany jest wykazać:

- 1) okoliczności, które obiektywnie wykazują, że z przyczyn od niego niezależnych nie mógł uzyskać wymaganej przez zamawiającego etykiety lub etykiety równoważnej,
- 2) roboty budowlane, dostawy lub usługi, które mają zostać przez niego wykonane, spełniające wymagania określonej etykiety lub określone wymagania wskazane przez zamawiającego. Katalog tychże środków dowodowych nie ma charakteru zamkniętego i kluczowe jest aby dokumenty te spełniały swój cel, jakim jest wykazanie konkretnych aspektów przez przekazane środki dowodowe. Zamawiający przy podjęciu decyzji o akceptacji innych środków dowodowych powinien uwzględnić zarówno aspekty merytoryczne dokumentów jak i aspekty formalne, w tym dotyczące ich wystawcy.

¹⁵ Wyrok KIO z dnia 6 sierpnia 2021 r., KIO 1698/21.

¹⁶ Jak wskazała KIO „kiedy zamawiający wskazując na możliwość złożenia równoważnego przedmiotowego środka dowodowego, bez jego dookreślenia, to zasadnym jest przyjęcie, że zamawiający nie może kwestionować złożonego przedmiotowego środka dowodowego pod warunkiem, że ten będzie potwierdzał zgodność oferowanego przedmiotu zamówienia z wymogami SWZ.” (wyrok KIO z dnia 26 lipca 2021 r., KIO 1952/21).

Należy uwzględnić, że zamawiający żądając etykiety zmierza nie tylko do uproszczonego potwierdzenia określonych aspektów, ale również do uczynienia tego w sposób obiektywny przez niezależny względem wykonawcy podmiot¹⁷. Zasadne jest jednak regulowanie wskazanych powyżej kwestii w dokumentach zamówienia (w zakresie w jakim swoboda taka przysługuje zamawiającemu). Zgodnie bowiem ze stanowiskiem KIO wyrażonym w wyroku z dnia 26 lipca 2021 r., KIO 1952/21 „w sytuacji braku ustalenia wykazu równoważnych przedmiotowych środków dowodowych adekwatnych do przedmiotu zamówienia nie byłoby zasadne odrzucenie oferty przystępującego tylko z tego powodu, że w trakcie oceny zarzutów odwołania zamawiający uznał, iż brak jest równoważności pomiędzy wymaganym certyfikatem, a złożonymi innymi dokumentami, z których niewątpliwie wynikało spełnianie wymagań zamawiającego w zakresie przedmiotu zamówienia. Izba zauważa również, że złożenie równoważnych przedmiotowych środków dowodowych może nastąpić tylko w sytuacjach kiedy jest obiektywny brak możliwości złożenia dokumentu referencyjnego. Tą okoliczność, po pierwsze wykonawca winien wykazać zamawiającemu, a po drugie zamawiający winien procedurę z tym związaną opisać w SWZ.”.

1.8. Jakie konsekwencje wywołuje nieprzedłożenie etykiety?

Ustawodawca, wyraźnie określił moment w którym wykonawca zobowiązany jest do złożenia przedmiotowych środków dowodowych, w tym etykiet. Zgodnie z art. 107 ust. 1 P.z.p. dokumenty takie składa się wraz z ofertą. Niezałączenie przedmiotowych środków dowodowych, załączenie niekompletnych lub błędnych przedmiotowych środków dowodowych z założenia będzie skutkowało odrzuceniem oferty na podstawie art. 226 ust. 1 pkt 2) lit. c) P.z.p.

Powyżej wskazana konsekwencja ma charakter bezwzględny w sytuacji, w której przedmiotowy środek dowodowy służy potwierdzeniu zgodności oferty z cechami lub kryteriami określonymi w opisie kryteriów oceny ofert (art. 107 ust. 3 P.z.p.). Konsekwencja taka ma charakter względny w pozostałych przypadkach i uzależniona jest od treści ogłoszenia o zamówieniu lub dokumentów zamówienia.

¹⁷ Na wskazany aspekt certyfikatów, który występuje w takim samym stopniu w przypadku etykiet, wskazała Izba w wyroku z dnia 25 marca 2022 r., KIO 610/22, podkreślając, że „w sposób niewątpliwy posiadanie certyfikatu na dane urządzenie potwierdza jego jakość ustaloną przez niezależną instytucję, poprzedzoną szeregiem badań i testów jakościowych co wprost wynika z powołanego wyżej dokumentu, na który na rozprawie wskazywał Zamawiający. W konsekwencji żądanie Odwołującego aby tak samo punktować deklarację producenta pochodzącą bezpośrednio od tego podmiotu jak i certyfikat wystawiony przez jednostkę niezależną, w kryterium odnoszącym się do jakości jest niezasadne i całkowicie wypaczałoby sens tych kryteriów.”.

Jeżeli przedmiotowy środek dowodowy służy innemu celowi, a nadto nie zachodzi sytuacja w której pomimo złożenia przedmiotowego środka dowodowego, oferta podlega odrzuceniu albo zachodzą przesłanki unieważnienia postępowania, a zamawiający przewidział w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia możliwość zastosowania procedury sanacyjnej o której mowa w art. 107 ust. 2 P.z.p., winna ona zostać zastosowana. Dotychczasowe orzecznictwo Izby wyraźnie potwierdza warunkowość wskazanej procedury. W wyroku KIO z dnia 25 kwietnia 2022 r., KIO 933/22, podkreślono, że „brak przewidzenia omawianej możliwości, całkowicie uniemożliwia złożenie bądź uzupełnienie tych środków. Z kolei zgodnie z treścią art. 107 ust. 3 ustawy P.z.p. przepisu ust. 2 nie stosuje się w momencie, gdy przedmiotowy środek służy potwierdzeniu zgodności z kryteriami bądź cechami, które zostały określone w opisie kryteriów oceny ofert. Nie dotyczy on także sytuacji, gdy oferta podlega odrzuceniu lub zachodzą przesłanki unieważnienia postępowania. Konsekwencją braku złożenia przedmiotowych środków dowodowych, z przyczyn leżących wyłącznie po stronie wykonawcy, jest odrzucenie oferty i zatrzymanie wadium.”.

Orzecznictwo podkreśla także obligatoryjność zastosowania wspomnianej procedury, jeżeli jej zastosowanie wynika z dokumentów zamówienia. Izba w wyroku z dnia 23 grudnia 2021 r., KIO 3576/21 wskazała, że „art. 107 ust. 2 P.z.p. umożliwia zamawiającemu wezwanie wykonawcy do złożenia lub uzupełnienia w wyznaczonym terminie przedmiotowych środków dowodowych jeśli wykonawca ich nie złożył lub złożone przedmiotowe środki dowodowe są niekompletne, o ile zamawiający przewidział to w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia. Jak ustaliła Izba, zamawiający w części XVII pkt 3 SWZ przewidział taką sytuację, tym samym wezwanie do wyjaśnień na podstawie ww. przepisu było dla zamawiającego wiążące.”.

Istotne jest jednak odnotowanie, że przepis art. 107 ust. 2 P.z.p. „determinuje wezwanie do uzupełnienia przedmiotowego środka dowodowego wyłącznie w sytuacji, gdy przedłożone środki są niekompletne bądź w ogóle nie zostały złożone, a nie gdy nie wykazują zgodności z warunkami zamówienia, jak miało to miejsce w niniejszej sprawie.” (wyrok KIO z dnia 22 listopada 2021 r., KIO 3082/21). Zbieżne stanowisko wyraziła Izba w wyrokach z dnia 22 marca 2022 r., KIO 663/22 oraz z dnia 20 grudnia 2021 r., KIO 3555/21. „W sytuacji, w której złożone zostaną przedmiotowe środki dowodowe, które swoją treścią nie potwierdzają zgodności oferowanych dostaw, usług lub robót budowlanych z wymaganiami, cechami lub kryteriami określonymi w opisie przedmiotu zamówienia lub opisie kryteriów oceny ofert, lub wymaganiami związanymi z realizacją zamówienia, to ofertę taką należy uznać za niezgodną z warunkami zamówienia, a co za tym idzie, odrzucić w oparciu o art. 226 ust. 1 pkt 5 ustawy PZP.” (wyrok KIO z dnia 25 lutego 2022 r., KIO 338/22).

Tytułem uzupełnienia ww. rozważań dotyczących aspektów proceduralnych zasadne jest przywołanie stanowiska Izby wyrażonego w wyroku z dnia 9 sierpnia 2022 r., KIO 1880/22, dotyczącego problematyki daty wydania etykiety. Jak wskazała Izba „dostrzegając różnice redakcyjne w treści art. 107 ust. 1 i 2 ustawy P.z.p. w stosunku do przywołanych przez Odwołującego przepisów art. 126 ust. 1 i art. 128 ust. 2 ustawy P.z.p., skład orzekający - kierując się celem, jakiemu służy instytucja przedmiotowych środków dowodowych, jak również celem, jaki przyświecał ustawodawcy przy kształtowaniu treści art. 107 ust. 1 i 2 ustawy P.z.p. - stoi na stanowisku, iż możliwe jest przedstawienie w odpowiedzi na wezwanie zamawiającego do złożenia lub uzupełnienia przedmiotowych środków dowodowych, dokumentów aktualnych na dzień ich złożenia. (...) Celem złożenia przedmiotowych środków dowodowych jest zatem potwierdzenie, że oferowany produkt (przedmiot świadczenia) jest zgodny z ustalonymi wymaganiami i że taki właśnie produkt zamawiający otrzyma w ramach realizacji zamówienia. Innymi słowy przedmiotowe środki dowodowe stanowią narzędzie do weryfikacji merytorycznej poprawności oferty. Jeżeli Przystępujący na wezwanie Zamawiającego przedstawił właściwy certyfikat FSC dla oferowanych mebli aktualny na dzień złożenia, z którego wynika, że jest on ważny do 14 maja 2027 r., to nie ma wątpliwości, że Zamawiający otrzymałby meble zgodne z ustalonymi warunkami zamówienia - meble posiadające wymagany certyfikat. Podejście przeciwne sprowadzałoby się do wyeliminowania oferty wykonawcy z postępowania z przyczyn wyłącznie formalnych, w sytuacji gdy oferta ta jest zgodna z warunkami zamówienia w warstwie merytorycznej. Dlatego też w ocenie Izby za dopuszczalne należy uznać złożenie na wezwanie z art. 107 ust. 2 ustawy P.z.p. przedmiotowych środków dowodowych aktualnych na moment ich składania. (...) Podlegający uzupełnieniu certyfikat FSC dla oferowanych mebli był dokumentem służącym stricte potwierdzeniu zgodności przedmiotu dostawy z wymaganiami określonymi w opisie przedmiotu zamówienia - wykazaniu, że meble posiadają certyfikat FSC i okoliczność ta została przez Przystępującego potwierdzona złożonym dokumentem.”.

2. Wybrane etykiety środowiskowe

2.1. Etykieta FSC 100%

Jednostką odpowiadającą za etykietowanie „FSC 100% jest Forest Stewardship Council (Rada ds. Odpowiedzialnej Gospodarki Leśnej) będąca niezależną organizacją pozarządową zajmującą się promocją odpowiedzialnej gospodarki leśnej. Wspomniana organizacja zapewnia system dobrowolnej akredytacji i niezależnej certyfikacji prowadzonej przez strony trzecie w

odniesieniu do produktów stanowiących rezultat przyjaznej dla środowiska, korzystnej społecznie i opłacalnej ekonomicznie gospodarki leśnej.

W obrocie występują trzy kategorie etykiet produktowych „FSC”. Wskazując za oficjalną stronę internetową Forest Stewardship Council¹⁸ są to:

- 1) etykieta produktowa FSC 100%, która „oznacza, że drewno, z którego wykonano produkt, pochodzi wyłącznie z lasów certyfikowanych w systemie FSC”
- 2) etykieta „FSC MIX” („FSC MIESZANA”) która „oznacza, że drewno w ramach produktu pochodzi z materiałów z certyfikatem FSC, z recyklingu, albo z drewna kontrolowanego. Nie jest to pełna certyfikacja w systemie FSC. Drewno kontrolowane FSC nie jest certyfikowane, ale nie może być pozyskiwane:
 - a) w sposób niezgodny z prawem,
 - b) z naruszeniem praw zwyczajowych i obywatelskich,
 - c) w lasach, w których szczególne walory przyrodnicze są zagrożone,
 - d) w lasach przekształcanych w plantacje lub nieleśne formy użytkowania,
 - e) w lasach, gdzie uprawiane są drzewa modyfikowane genetycznie”
- 3) etykieta „FSC RECYCLED”, która „oznacza, że całość drewna lub papieru, z którego wykonano produkt pochodzi z materiałów odzyskanych”.

Mając na uwadze powyższe, etykieta produktowa „FSC 100%” służy potwierdzeniu, że drewno z którego wykonano dany produkt, pochodzi z lasów poddanych certyfikacji w systemie FSC. Innymi słowy etykieta FSC 100% stanowi dokument potwierdzający okoliczność, iż drewno (materiał z którego wykonano określony produkt) pochodzi z lasów poddanych certyfikacji w systemie FSC. Etykietę FSC można znaleźć na produktach z drewna i papieru m.in. na podłogach, deskach, papierze. Przykładowo papier do drukarki oznaczony etykietą „FSC 100%”, którego cała masa pochodzi z lasów z certyfikatem FSC.

W konsekwencji dla prawidłowego zidentyfikowania istoty etykiety „FSC 100%” nieodzowne jest odniesienie się nie tylko do samej etykiety FSC 100%, ale również do wspomnianego systemu certyfikacji. To bowiem system certyfikacji w systemie FSC stanowi podstawę do następnego uzyskania przez określone produkty etykiety FSC 100%.

Syntetyzując kwestie dotyczące systemu certyfikacji FSC należy wskazać, że stanowi on przykład rynkowego programu certyfikacji stosowanego jako ponadnarodowa polityka środowiskowa. Forest Stewardship Council jest międzynarodową organizacją, która zapewnia system dobrowolnej akredytacji i niezależnej certyfikacji prowadzonej przez strony trzecie. System pozwala posiadaczom certyfikatów wprowadzać na rynek surowce lub produkty będące

¹⁸ <https://pl.fsc.org/pl-pl/kto-moze-stosowac-nasze-znaki/etykiety-produktowe>

rezultatem przyjaznej dla środowiska, korzystnej społecznie i opłacalnej ekonomicznie gospodarki leśnej.

System certyfikacji FSC skierowany jest do:

- 1) zarządców gospodarki leśnej oraz
- 2) przedsiębiorstw w łańcuchu dostaw sprzedających produkty certyfikowane.

Są to powiązane ze sobą systemy certyfikacji, niemniej jednak o pewnym stopniu niezależności.

W przypadku pierwszego z ww. zakresów, certyfikat FSC potwierdza sposób zarządzania gospodarką leśną z której pochodzi drewno stanowiące później materiał z którego wykonywany jest określony produkt. Standard gospodarki leśnej FSC opracowywany i zatwierdzany przez FSC, opiera się na Zasadach i Kryteriach¹⁹. Jak wskazano we wspomnianym dokumencie zawiera on „Zasady i Kryteria FSC w zakresie gospodarki leśnej i jest kluczowym dokumentem dotyczącym systemu certyfikacji FSC”²⁰. „Zasady FSC są podstawowymi wymogami lub elementami właściwej przyrodniczo, korzystnej społecznie i opłacalnej ekonomicznie gospodarki leśnej, natomiast Kryteria zapewniają sposoby oceny tego, czy dana Zasada została wypełniona.”²¹

FSC ustanawia również standardy akredytacji dla organów certyfikujących zgodność ze standardami FSC (zwanymi także jednostkami certyfikującymi). W oparciu o powyższe standardy, FSC zapewnia system certyfikacji dla organizacji chcących sprzedawać swoje wyroby z certyfikatem FSC.”²²

Zasady i kryteria systemu certyfikacji FSC w zakresie gospodarki leśnej określone są w międzynarodowym standardzie FSC (FSC-STD-01-001 V5-2). Jak wskazano we wspomnianym zbiorze reguł certyfikacji „Standardu nie należy używać do oceny i certyfikacji w zakresie odpowiedzialnej gospodarki leśnej bez dodatkowego zastosowania zatwierdzonego zestawu wskaźników dostosowanych do warunków krajowych, regionalnych lub lokalnych.”.

¹⁹ Należy przy tym wskazać, że same Zasady i Kryteria odsyłają do pozostałych dokumentów m.in. do przewodników, dyrektyw i innych dokumentach wydanych lub zatwierdzonych przez FSC, standardów Gospodarki Leśnej FSC, standardów dotyczących poszczególnych typów roślinności, produktów i usług, standardów dotyczących poszczególnych typów jednostek gospodarowania, takich jak obszary o małej i niskiej intensywności użytkowania lub plantacje o wysokiej intensywności użytkowania lub strefy ochronne i obszary ochronne zatwierdzone przez FSC.

²⁰ https://pl.fsc.org/sites/default/files/2021-04/Zasady%20i%20Kryteria%20FSC%20V5-2_PL%20%281%29.pdf

²¹ Zasady i Kryteria FSC w zakresie gospodarki leśnej i jest kluczowym dokumentem dotyczącym systemu certyfikacji FSC, s. 7.

²² Zasady i Kryteria FSC w zakresie gospodarki leśnej i jest kluczowym dokumentem dotyczącym systemu certyfikacji FSC, s. 6.

W konsekwencji konkretny proces certyfikacji następuje z uwzględnieniem elementów swoistych dla danego obszaru. W przypadku Polski jest to Krajowy Standard Gospodarki Leśnej FSC, FSC-STD-POL-01-01-2013 PL²³.

W Krajowym Standardzie Gospodarki Leśnej FSC w Polsce, FSC-STD-POL-01-02-2013 PL, podkreślono, że „standard przedstawia wymagane zasady, kryteria i wskaźniki, według których audytorzy jednostek certyfikujących powinni dokonywać oceny gospodarki leśnej w Polsce. Standard odpowiedzialnej gospodarki leśnej FSC składa się z 10 Zasad oraz 56 Kryteriów ustalanych na poziomie międzynarodowym. Aby uwzględnić lokalny kontekst i dostosować międzynarodowy standard do warunków lokalnych, standard uzupełniany jest o wskaźniki ustalane na szczeblu krajowym. Zasady i kryteria wraz z opracowanym lokalnie zestawem wskaźników akredytowanych przez FSC, stanowią standard odpowiedzialnej gospodarki leśnej FSC dla danego kraju.” (s. 9).

Certyfikacja łańcucha pochodzenia produktu FSC (CoC) służy weryfikacji tego, że materiał z certyfikatem FSC został prawidłowo zidentyfikowany i oddzielony od materiałów niecertyfikowanych i niekontrolowanych - w ramach całego łańcucha dostaw, z punktu A do punktu B. Kontrola łańcucha pochodzenia produktu FSC (CoC) obejmuje pozyskiwanie, przetwarzanie, handel i dystrybucję, o ile kolejny etap wiąże się ze zmianą własności produktu. O certyfikat CoC mogą ubiegać się firmy produkcyjne i usługowe, przetwarzające surowiec pochodzący z lasów (tartaki, producenci: płyt drewnopochodnych, pelletu, brykietu, celulozy i papieru, mebli, opakowań, drukarnie, firmy handlowe itp.). Certyfikat FSC CoC przeznaczony jest dla całego spektrum przedsiębiorców branży drzewnej, papierniczej, firm handlowych, dystrybutorów, drukarni, wydawnictw itp. Podstawowym warunkiem posługiwania się certyfikatem FSC CoC jest zaopatrywanie się w certyfikowany surowiec na potrzeby swojej produkcji/handlu oraz posiadanie numeru certyfikatu nadanego przez jednostkę certyfikującą po pozytywnie przebiegłym audycie.

W konsekwencji uzyskanie uprawnienia do posługiwania się etykietą FSC 100% nie jest warunkowane statusem podmiotowym, w szczególności posiadaniem statusu zarządcy gospodarki leśnej. Co więcej możliwość posługiwania się etykietą FSC 100% nie została zarezerwowana wyłącznie dla podmiotów, które występują wyłącznie na początku łańcucha życia produktów drewnopochodnych. Etykietą tą mogą się posługiwać m.in. producenci towarów drewnopochodnych np. materiałów papierniczych, którzy pozyskują certyfikowany surowiec na potrzeby produkcji czy dystrybutorzy towaru²⁴. Wskazana kwestia ma doniosłe

²³ <https://pl.fsc.org/pl-pl/standardy-i-inne-dokumenty>

²⁴ „Warunkiem uzyskania przez wyrób certyfikatu FSC jest nieprzerwany łańcuch organizacji certyfikowanych przez niezależne, akredytowane przez FSC jednostki certyfikujące, obejmujący każdą prawną zmianę własności wyrobu, począwszy od momentu pozyskania surowca z certyfikowanego lasu lub z miejsca odzysku, aż po jego

znaczenie w kontekście zasadniczego kręgu podmiotów ubiegających się o zamówienia publiczne, w szczególności w branży materiałów papierniczych.

2.1.1. Możliwość wykorzystania etykiety FSC 100% w postępowaniu na dostawę materiałów papierniczych

Zgodnie z uwagami o charakterze ogólnym wymagane przez Zamawiającego konkretnej etykiety w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego warunkowane jest spełnieniem pięciu wymogów określonych w art. 104 ust. 1 P.z.p. Na podstawie wskazanego przepisu można sporządzić check-listę, która posłuży weryfikacji etykiety FSC 100% w kontekście zamówienia na dostawę materiałów papierniczych.

Wymóg wynikający z P.z.p.	Spełnia / niespełnia	Komentarz
Wymagania etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia	Z założenia spełnia	Materiały papiernicze stanowią grupę produktów wytwarzanych z drewna (produktów drewnopochodnych). Z założenia posiadają zatem potencjał istnienia pomiędzy nimi związku z systemem certyfikacji FSC i etykietowania FSC 100%. Wśród dostępnych na rynku materiałów papierniczych, których dostawa może sta-

sprzedaż z oświadczeniem FSC umieszczonym na dokumentach sprzedaży i/lub w momencie, w którym wyrób końcowy jest oznakowany jako posiadający certyfikat FSC. Certyfikat FSC CoC muszą posiadać wszystkie organizacje biorące udział w łańcuchu dostaw, przejmujące prawa własności w kontekście wyrobów certyfikowanych i wykonujące przynajmniej jedno z poniższych działań: a. sprzedaż wyrobów z certyfikatem FSC i oświadczeniami FSC na dokumentach sprzedaży; b. etykietowanie wyrobów jako posiadających certyfikat FSC; c. produkcja lub zmiana składu (np. wmieszanie lub dodanie do wyrobu materiałów pochodzenia leśnego) lub zmiana integralności fizycznej (np. przepakowanie, zmiana oznakowania) wyrobów sprzedawanych z oświadczeniami FSC; d. promocja wyrobów z certyfikatem FSC, z wyjątkiem wyrobów gotowych i oznaczonych etykietą FSC, które mogą być promowane przez podmioty nieposiadające certyfikatu FSC (np. sprzedawców detalicznych) zgodnie z wymogami standardu FSC-STD-50-002 dotyczącego stosowania znaków handlowych FSC przez podmioty nieposiadające certyfikatu FSC” („Certyfikacja łańcucha pochodzenia produktu FSC-STD-40-004 V3-0”, s. 5).

		<p>nowić przedmiot zamówienia, wymienić można m.in. papier kserograficzny.</p> <p>Wskazany aspekt musi być weryfikowany w konkretnym stanie faktycznym i wobec konkretnego przedmiotu zamówienia, wobec czego przesądzenie wskazanej kwestii względem wszelkiego rodzaju materiałów papierniczych nie jest możliwe w niniejszym Opracowaniu. Na potrzeby Opracowania należy wskazać, że analizowana etykieta będzie odpowiednia dla zamówień na dostawę papieru kserograficznego.</p>
Wymagania etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach	Spełnia	<p>Etykieta FSC 100% powiązana jest z systemem certyfikacji FSC. Zarówno proces certyfikacji jak i etykietowania, oparte są na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach wynikających z dokumentów opracowanych przez Forest Stewardship Council i powszechnie dostępnych podmiotom trzecim.</p> <p>Należy przy tym wskazać, że zarówno certyfikacja FSC jak i etykieta FSC 100% mają charakter wielokryterialny i</p>

		<p>odnoszą się do szeregu kwestii powiązanych w różnym stopniu z przedmiotem zamówienia.</p> <p>Zasady i kryteria certyfikacji względem zarządców lasów zostały określone w szczególności w dokumencie „Zasady i Kryteria FSC w zakresie gospodarki leśnej i jest kluczowym dokumentem dotyczącym systemu certyfikacji FSC”.</p> <p>Kryteria certyfikacji FSC CoC zostały wyrażone w dokumencie „Chain of Custody Certification FSC-STD-40-004 V3-1 EN”²⁵.</p> <p>Uzyskanie certyfikatu FSC uprawnia podmiot, który go uzyskał, w okresie ważności certyfikatu do stosowania znaków handlowych FSC. Zasady korzystania ze znaku (etykiety) zostały uregulowane w dokumencie „Wymagania dot. korzystania ze znaków towarowych FSC® przez posiadaczy certyfikatu FSC-STD-50-001 V2-0”²⁶.</p>
--	--	--

²⁵ <https://connect.fsc.org/document-centre/documents/resource/302>. Jak wskazano w dokumencie „Standard dzieli się na cztery części. Części I i II obejmują uniwersalne wymagania, które są obowiązkowe dla wszystkich posiadaczy certyfikatów CoC. Wymagania określone w części III i IV obowiązują zgodnie z zakresem każdego certyfikatu”

²⁶ <https://pl.fsc.org/pl-pl/newsfeed/fsc-opublikowalo-nowa-wersje-standardu-dotyczacego-stosowania-znakow-towarowych-przez>

Wymagania etykiety są opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe	Spełnia	<p>Procedura etykietowania jak i certyfikacji ma charakter otwarty.</p> <p>Certyfikacja opiera się na weryfikacji audytowej. Na podstawie audytu akredytowana przez FSC jednostka certyfikująca podejmuje decyzję o przyznaniu certyfikatu lub odmowie jego przyznania. W przypadku decyzji pozytywnej wydawany jest kod certyfikatu FSC oraz kod licencji na stosowanie znaków towarowych FSC. Certyfikat ma charakter okresowy i ważny jest 5 lat. Akredytowana przez FSC jednostka certyfikująca co roku prowadzi audyt okresowy w celu weryfikacji bieżącej zgodności z wymogami certyfikacji w systemie FSC. Gdy okres ważności certyfikatu dobiegnie końca, istnieje możliwość przeprowadzenia audytu recertyfikacyjnego, aby przedłużyć ważność certyfikatu o kolejnych pięć lat.</p> <p>Zasady i kryteria certyfikacji względem zarządców lasów zostały określone w szczególności w dokumencie „Zasady i Kryteria FSC w zakresie gospodarki leśnej i jest kluczowym dokumentem dotyczącym systemu certyfikacji FSC”.</p>
---	---------	--

		<p>Kryteria certyfikacji FSC CoC zostały wyrażone w dokumencie „Chain of Custody Certification FSC-STD-40-004 V3-1 EN”²⁷.</p> <p>Uzyskanie certyfikatu FSC uprawnia podmiot, który go uzyskał, w okresie ważności certyfikatu do stosowania znaków handlowych FSC.</p>
Etykiety oraz wymagania etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron	Spełnia	<p>Zarówno system etykietowania jak i certyfikacji FSC są dostępne dla wszystkich podmiotów działających w branży drzewnej jak i papierniczej.</p> <p>Materiały istotne dla systemu certyfikacji i etykietowania FSC są dostępne na oficjalnej stronie internetowej https://pl.fsc.org/pl-pl.</p>
Wymagania etykiety są określone przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu	Spełnia	<p>Wymagania etykiety określa Forest Stewardship Council A.C.</p> <p>FSC jest międzynarodową organizacją, która zapewnia system dobrowolnej akredytacji i niezależnej certyfikacji prowadzonej przez strony trzecie. System pozwala posiadaczom certyfikatów wprowadzać na rynek</p>

²⁷ <https://connect.fsc.org/document-centre/documents/resource/302>. Jak wskazano w dokumencie „Standard dzieli się na cztery części. Części I i II obejmują uniwersalne wymagania, które są obowiązkowe dla wszystkich posiadaczy certyfikatów CoC. Wymagania określone w części III i IV obowiązują zgodnie z zakresem każdego certyfikatu”

		produkty będące rezultatem przyjaznej dla środowiska, korzystnej społecznie i opłacalnej ekonomicznie gospodarki leśnej.
--	--	--

Dopuszczalność wymagania etykiety FSC w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego została potwierdzona również w publikacji „Zielone zamówienia publiczne”²⁸, „Zielone zamówienia publiczne. Zbiór dobrych praktyk”²⁹, „Ekologiczne zakupy! Podręcznik dotyczący zielonych zamówień publicznych”³⁰ a także „Oznakowania w zrównoważonych zamówieniach publicznych”³¹.

2.1.2. Możliwy wpływ zastosowania etykiety FSC 100% na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego

W postępowaniach na dostawę materiałów papierniczych w przeważającym zakresie nie uczestniczą bezpośrednio producenci tychże materiałów. Zasadniczo wykonawcami ubiegającymi się o tego rodzaju zamówienia są podmioty współpracujące z szeregiem producentów lub hurtowni, które zapewniają im dostępność określonych materiałów papierniczych. W konsekwencji, ani obligatoryjne wymaganie dostawy wyrobów oznaczonych etykietą FSC 100%, ani premiowanie ich dostawy w ramach kryteriów oceny ofert, nie powinno z założenia wpłynąć na ilość wykonawców ubiegającej się o zamówienie. Z założenia wykonawcy działający na rynku będą mieć dostęp do produktów etykietowanych oznaczeniem FSC 100%, które są powszechnie dostępne na rynku.

²⁸ „Zielone zamówienia publiczne”, Warszawa 2009 r., s. 181 w którym odniesiono się do papieru na bazie włókien pierwotnych pochodzących ze zrównoważonych i/lub legalnych źródeł (Opcja oparta na włóknach pierwotnych pochodzących ze zrównoważonych i/lub legalnych źródeł – kryteria podstawowe GPP). W publikacji wskazano, że „Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla włókien drzewnych posiadających certyfikat FSC52, PEFC53 lub jakiegokolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności.”

https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0019/24715/zielone20zamowienia.pdf.

²⁹ Komisja Europejska, „Zielone zamówienia publiczne. Zbiór dobrych praktyk”, Luxemburg 2012, s. 7. W publikacji wskazano, że w przypadku zamówień na papier można wymagać, aby papier ten był wyprodukowany w 100% z włókien wtórnych, bez użycia związków chloru, z certyfikatem potwierdzającym, że włókna pierwotne pochodzą ze zrównoważonych źródeł (np. certyfikat FSC) dla papieru kolorowego.

https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0019/26713/Zielone_zamowienia_publiczne_Dobre_praktyki.pdf

³⁰ Wśród przykładów dobrych praktyk wskazano na stosowanie postanowień dotyczących zgodności z kryteriami stanowiącymi podstawę systemów przyznawania certyfikacji środowiskowej produktom z papieru (np. FSC).

https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_pl.pdf

³¹ I. Bojadziejewa, M. Wojtacha, Oznakowania w zrównoważonych zamówieniach publicznych, Kraków/Warszawa 2015, s. 12.

W powyższym kontekście należy wskazać na dostępność materiałów papierniczych oznaczonych etykietą FSC 100%. W oparciu o 3 losowo wybrane katalogi oferowanych przez dystrybutorów produktów w kategorii papier kserograficzny A4 ustalono, że na 128 produktów dostępnych jest 93 posiadających oznaczenie FSC 100%.

Powyższe uzasadnia sygnalizacyjne wskazanie, że wymaganie przez zamawiającego wskazanej etykiety może ograniczyć gamę produktów, które będą mogły zostać zaoferowane w celu zapewnienia zgodności z ww. etykietą, jednakże nie w sposób istotny. Zważając na okoliczność wskazaną w poprzednim zdaniu, ustanowienie dokumentami zamówienia wymogu dostarczenia produktów oznaczonych etykietą FSC 100% ograniczenia zakresu towarów, które mogą dostarczyć wykonawcy, limitując – w sposób nienaruszający regulacji P.z.p. – swobodę w doborze oferowanych towarów. Zjawisko takie nie wystąpi w przypadku premiowania dostawy takich towarów w ramach kryteriów oceny ofert, bez jednoczesnego obligowania wykonawców do dostawy produktów z oznaczeniem FSC 100%. W takiej sytuacji, każdy wykonawca będzie mógł ukształtować swoją ofertę z uwzględnieniem chęci, bądź możliwości, zaoferowania produktu, który premiowany jest poprzez posiadanie oznaczenia FSC 100%.

W ujęciu cenowym, należy wskazać, że średnia cena papieru kserograficznego A4 posiadającego etykietę FSC 100% nie odbiega w sposób istotny od cen zbieżnych rodzajowo papierów kserograficznych nieposiadających etykiety FSC 100% (średnia cena papieru posiadającego etykietę jest wyższa o 1,13% od średniej ceny zbliżonych rodzajowo papierów [uwzględniono papiery z oznaczeniem jak i bez oznaczenia]). W konsekwencji zasadne jest uznanie, że wymaganie lub premiowanie dostawy papieru kserograficznego A4 z etykietą FSC 100%, nie powinno w znacznym stopniu przełożyć się na ceny ofertowe.

Uzupełniając należy wskazać, że odwoływanie się przez publicznych zamawiających, w dokumentach zamówienia, do etykiet FSC, a w szczególności FSC 100%, ma charakter incydentalny, w tym w przypadku postępowań na dostawę materiałów papierniczych³². Rzadkość powołania się na wskazaną etykietę połączona jest przy tym niejednokrotnie z odwoływaniem się przez zamawiających jednocześnie do etykiety FSC 100% oraz innych etykiet nie wykluczając równoczesnego dopuszczenia jako alternatywnych FSC MIX oraz FSC Recycled³³. Powyższe udaremnia przeprowadzenie miarodajnej analizy ukazującej rzeczywisty

³² Przywołana konkluzja nie jest specyficzna dla wskazanej etykiety, albowiem jest ona adekwatna względem większości etykiet funkcjonujących w obrocie. Szczegółowo kwestię tę ukazuje raport wydany przez UZP, Badanie jakościowe w zakresie zrównoważonych (społecznych i zielonych) zamówień publicznych udzielonych w Polsce w 2020 r. Raport Końcowy, Warszawa 2022, https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0017/54206/Raport-koncowy_Zrownowazone-zamowienia-publiczne.pdf.

³³ Kryterium „zastosowanie papieru ekologicznego, posiadającego jeden z poniższych certyfikatów: FSC (100% lub Recycled lub MIX) lub Eco-Label UE lub Błękitny Anioł lub Nordycki Łabędź – dotyczy papieru A4, 80 g/m²,

wpływ wymagania etykiety FSC 100% na przebieg postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w tym na warunki ofertowe proponowane przez wykonawców, a nadto przyrównanie ich z warunkach oferowanymi w analogicznych postępowaniach, w których wymóg taki nie został ustanowiony. Wyłącznie w celach ogólnoinformacyjnych wskazać można, że w postępowaniach w których premiowane jest zaoferowanie materiałów papierowych z etykietą FSC 100%, wykonawcy z założenia oferują takie towary, a nadto ilość wykonawców ubiegających się o uzyskanie zamówienia nie odbiega od typowej ilości pretendentów do uzyskania zamówienia³⁴.

2.1.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia

W ramach niniejszej części Opracowania zaproponowane zostaną kompleksowe postanowienia dedykowane dokumentom zamówienia sporządzonym na potrzeby postępowania o udzielenie zamówienia na materiały biurowe, na przykładzie dostawy papieru kserograficznego A4³⁵.

2.1.3.1. Opis przedmiotu zamówienia

1. Niezależnie od pozostałych wymagań dotyczących papieru kserograficznego A4 wynikających z postanowień dokumentów zamówienia, Zamawiający wymaga aby co najmniej 50% dostarczonego w toku realizacji zamówienia, asortymentu w zakresie: papier kserograficzny A4, posiadało etykietę FSC 100%. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety FSC 100%.

2.1.3.2. Opis kryterium oceny ofert³⁶

2. Zamawiający w ramach kryterium „dostawa papieru kserograficznego A4 posiadającego etykietę FSC 100%” premiuje oferty wykonawców, którzy zobowiążą się ofertowo do

biały” w postępowaniu „Dostawa artykułów biurowych, kalendarzy oraz materiałów eksploatacyjnych dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu”, <https://ezamowienia.gov.pl/mp-client/search/list/ocds-148610-13d8bad8-1ee8-11ed-b950-8227d40187e8>.

³⁴ Przykładowo: „Sukcesywna dostawa papieru kserograficznego na potrzeby UKNF” (https://www.knf.gov.pl/o_nas/urzed_komisji/zamowienia_publiczne/zam_pub_pow?articleId=79420&p_id=18) ; „Dostawa materiałów biurowych i papieru kserograficznego” (<https://bip.um.rybnik.eu/Default.aspx?Page=111&Id=55682>).

³⁵ Autor przypomina o konieczności dostosowania wszelkich postanowień do pozostałych elementów dokumentów zamówienia oraz potrzeb i oczekiwań zamawiającego.

³⁶ W zakresie kryteriów oceny ofert zob. również UZP, Przykładowe społeczne i środowiskowe kryteria oceny ofert w zamówieniach publicznych, Warszawa 2018, s. 65 – 68.

dostawy papieru kserograficznego A4 posiadającego etykietę FSC 100% w odsetku większym niż wymagany przez Zamawiającego (więcej niż 50%).

3. Zamawiający w ramach niniejszego kryterium przyzna:
 - 1) 1 pkt – jeżeli wykonawca zobowiąże się dostarczyć papier kserograficzny z etykietą FSC 100% w ilości odpowiadającej co najmniej 50,1% zamawianego asortymentu w zakresie papieru kserograficznego A4, jednakże w odsetku nie większym niż 60%,
 - 2) 2 pkt – jeżeli wykonawca zobowiąże się dostarczyć papier kserograficzny z etykietą FSC 100% w ilości odpowiadającej co najmniej 60,1% zamawianego asortymentu w zakresie papieru kserograficznego A4, jednakże w odsetku nie większym niż 70%,
 - 3) 3 pkt – jeżeli wykonawca zobowiąże się dostarczyć papier kserograficzny z etykietą FSC 100% w ilości odpowiadającej co najmniej 70,1% zamawianego asortymentu w zakresie papieru kserograficznego A4, jednakże w odsetku nie większym niż 80%,
 - 4) 4 pkt – jeżeli wykonawca zobowiąże się dostarczyć papier kserograficzny z etykietą FSC 100% w ilości odpowiadającej co najmniej 80,1% zamawianego asortymentu w zakresie papieru kserograficznego A4, jednakże w odsetku nie większym niż 90%,
 - 5) 5 pkt – jeżeli wykonawca zobowiąże się dostarczyć papier kserograficzny z etykietą FSC 100% w ilości odpowiadającej co najmniej 90,1% zamawianego asortymentu w zakresie papieru kserograficznego A4.
4. Zamawiający będzie dokonywał oceny ofert w ramach kryterium o którym mowa w ust. 1, w oparciu o deklarację ofertową Wykonawcy oraz załączoną do oferty etykietę potwierdzającą posiadanie oznaczenia FSC 100% przez zaoferowany papier kserograficzny A4. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety FSC 100%.
5. Wykonawca przed złożeniem oświadczenia, o którym mowa w ust. 3 powyżej, zobowiązany jest zapoznać się nie tylko z wielkością asortymentu określoną w opisie przedmiotu zamówienia, ale również regulacjami jakie dotyczą dostawy papieru kserograficznego A4 ustanowionymi we wzorze umowy.

2.1.3.3. Postanowienia umowne

W zakresie realizacji zamówienia

1. Zamawiający jest uprawniony do składania w okresie realizacji zamówienia zleceń na dostawę asortymentu będącego przedmiotem zamówienia, przewidzianego w opisie przedmiotu zamówienia oraz ofercie Wykonawcy.

2. Zamawiający gwarantuje, że w okresie realizacji zamówienia skorzysta z uprawnienia o którym mowa w ust. 1, w sposób:
 - 1) umożliwiającą uzyskanie przez Wykonawcę wynagrodzenia w wysokości nie mniejszej niż 80% wynagrodzenia łącznego przewidzianego w umowie,
 - 2) gwarantującą Wykonawcy dostawę papieru kserograficznego A4 w ilości nie mniejszej niż 90% wielkości asortymentu objętego zamówieniem.
3. Na potrzeby weryfikacji spełnienia w toku realizacji zamówienia wymogu dostarczenia wymaganej niniejszą umową ilości papieru kserograficznego A4 z etykietą FSC 100% strony będą brały pod uwagę ilość papieru kserograficznego A4 dostarczonego przez Wykonawcę oraz ilość papieru kserograficznego A4, której dostawę zlecił Zamawiający.
4. Zamawiający może korzystać z uprawnienia, o którym mowa w ust. 1 z zachowaniem następujących reguł:
 - 1) każde pojedyncze zlecenie zostanie skierowane do Wykonawcy, na co najmniej 5 dni przed wyznaczonym przez Zamawiającego terminem dostawy,
 - 2) przedmiotem pojedynczego zlecenia będzie asortyment, którego wartość nie będzie mniejsza niż 5% wartości umowy, z zastrzeżeniem, że Zamawiającemu przysługuje uprawnienie do zgłoszenia dwóch zleceń o wartości mniejszej.
5. Wykonawca zobowiązany jest do kontrolowania ilości dostarczonego papieru kserograficznego A4 z etykietą FSC 100%, tak aby do końca okresu realizacji zamówienia osiągnąć wymagany procent udziału tego rodzaju papieru w ogólnej ilości dostarczonego Zamawiającemu papieru kserograficznego A4. W przypadku:
 - 1) dostarczenia mniejszej ilości papieru kserograficznego A4 oznaczonego etykietą FSC 100% niż wymagana niniejszą umową, Zamawiającemu przysługuje uprawnienie do:
 - a) żądania zastąpienia przez Wykonawcę, dostarczonego papieru kserograficznego A4, na posiadający etykietą FSC 100%. Wszelkie koszty związane z zastąpieniem papieru ponosi Wykonawca,
 - b) skorzystania z wykonania zastępczego, tj. zamówienia papieru kserograficznego posiadającego etykietę FSC 100% na koszt i ryzyko Wykonawcy. Skorzystanie z uprawnienia o którym mowa w zdaniu poprzednim nie wyłącza obowiązku odbioru przez Wykonawcę papieru nieposiadającego wymaganych etykiet, na koszt Wykonawcy.
 - 2) dostarczenia większej ilości papieru kserograficznego A4 oznaczonego etykietą FSC 100% niż wymagana niniejszą umową, Wykonawcy nie przysługują żadne roszczenia względem Zamawiającego, w szczególności o zapłatę wynagrodzenia jak za papier kserograficzny A4 oznaczony etykietą FSC 100% lub o zapłatę wynagrodzenia dodatkowego.

6. Niezależnie od uprawnień o których mowa w ust. 5 powyżej, Zamawiający jest uprawniony do naliczenia kar umownych tytułem dostarczenia mniejszej ilości papieru kserograficznego A4 oznaczonego etykietą FSC 100%, niż wymagana niniejszą umową.

W zakresie kontroli spełnienia wymogu

1. Wykonawca zobowiązany jest dostarczyć Zamawiającemu papier kserograficzny A4 wskazany w ofercie Wykonawcy i zweryfikowany pod kątem spełniania etykiety FSC 100% na etapie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Zmiana producenta lub rodzaju dostarczanego papieru kserograficznego A4 jest możliwa po uprzedniej zmianie umowy.
2. Postanowienie ust. 1, nie uchyla uprawnień Zamawiającego do weryfikacji posiadania przez papier kserograficzny etykiety FSC 100% na etapie realizacji zamówienia.
3. Na wniosek Zamawiającego, Wykonawca zobowiązany jest przekazać Zamawiającemu dokumenty potwierdzające, że dostarczony papier kserograficzny A4 posiadana etykietę FSC 100%.
4. Zamawiający jest uprawniony do kontrolowania okoliczności o której mowa w ust. 3 również z wykorzystaniem innych instrumentów, w tym poprzez skierowanie pytań do producenta dostarczanego przez Wykonawcę papieru kserograficznego A4 lub podmiotu etykietującego.

W zakresie kar umownych

Wykonawca zobowiązany jest do zapłaty Zamawiającemu kary umownej:

- 1) w wysokości 30% ceny jednostkowej jednej ryzy papieru kserograficznego A4 wynikającej z oferty Wykonawcy, za każdą brakującą ryzę papieru kserograficznego do osiągnięcia wymaganego niniejszą umową, procentu dostarczenia papieru kserograficznego posiadającego etykietę FSC 100%. Kara umowna nie znajduje zastosowania w przypadku niespełnienia przez Zamawiającego obowiązku zapewnienia minimalnej ilości zleceń w zakresie papieru kserograficznego A4,
- 2) w wysokości 0,5% ceny jednostkowej jednej ryzy papieru kserograficznego A4 wynikającej z oferty Wykonawcy, za każdy dzień zwłoki w przekazaniu przez Wykonawcę, Zamawiającemu dokumentów potwierdzających dostarczenie papieru kserograficznego A4 posiadającego etykietę FSC 100%.

W zakresie modyfikacji umowy

Zamawiający działając na podstawie art. 455 ust. 1 pkt 1 P.z.p. przewiduje możliwość zmiany umowy w zakresie dostarczanego przez Wykonawcę papieru kserograficznego A4 z etykietą FSC 100% na inny papier kserograficzny A4 z etykietą FSC 100% niż zaoferowany przez Wykonawcę, w szczególności w sytuacji:

- 1) niedostępności, w tym tymczasowej, papieru kserograficznego A4 zaoferowanego przez Wykonawcę,
- 2) dostępności tańszego papieru kserograficznego A4 względem aktualnej ceny papieru kserograficznego A4 zaoferowanego przez Wykonawcę.

2.2.Etykieta FSC Recycled

Jak wskazano w Opracowaniu etykieta FSC Recycled jest jedną z etykiet produktowych, które powiązane są z działalnością Forest Stewardship Council. Wskazując za oficjalną stronę internetową Forest Stewardship Council³⁷ etykieta „FSC Recycled”, „oznacza, że całość drewna lub papieru, z którego wykonano produkt pochodzi z materiałów odzyskanych”. Wspomniana etykieta stanowi zatem dokument potwierdzający, że surowce użyte do uzyskania konkretnego wyrobu (produktu) pochodzą z odzysku, tj. że stanowią one surowiec o charakterze drugiego życia materiałów odzyskanych.

2.2.1. Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na dostawę materiałów papierniczych

Wymóg wynikający z P.z.p.	Spełnia / niespełnia	Komentarz
Wymagania etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia	Zasadniczo spełnia	Materiały papiernicze stanowią grupę produktów, które mogą powstać w procesie recyklingu frakcji odpadów oznaczonej jako papier. W konsekwencji materiały papiernicze wykazują bezpośredni związek z wymaganiami etykiety FSC Recycled.

³⁷ <https://pl.fsc.org/pl-pl/kto-moze-stosowac-nasze-znaki/etykiety-produktowe>

		<p>Etykieta FSC Recycled dotyczy wprost i bezpośrednio aspektów jakościowych i środowiskowych materiałów biurowych, dlatego może być wykorzystana w postępowaniach na dostawę tychże materiałów. Wśród dostępnych na rynku materiałów papierniczych, których dostawa może stanowić przedmiot zamówienia, wymienić można m.in. papier do drukarki, notesy, notatniki itp.</p> <p>Wskazany aspekt musi być weryfikowany w konkretnym stanie faktycznym i wobec konkretnego przedmiotu zamówienia, wobec czego przesądzenie wskazanej kwestii względem wszelkiego rodzaju materiałów papierniczych nie jest możliwe w niniejszym Opracowaniu. Na potrzeby Opracowania należy wskazać, że analizowana etykieta będzie odpowiednia dla zamówień na dostawę kołonotatników.</p>
Wymagania etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach	Spełnia	<p>Stopień w jakim produkt końcowy składa się z surowca z recyklingu stanowi obiektywnie weryfikowalne i niedyskryminacyjne kryterium.</p> <p>Kryteria certyfikacji FSC CoC zostały wyrażone w dokumencie Chain of Custody</p>

		<p>Certification FSC-STD-40-004 V3-1 EN³⁸.</p> <p>Uzyskanie certyfikatu uprawnia podmiot, który go uzyskał, w okresie ważności certyfikatu do stosowania znaków handlowych FSC. Zasady korzystania ze znaku (etykiety) zostały uregulowane w dokumencie „Wymagania dot. korzystania ze znaków towarowych FSC® przez posiadaczy certyfikatu FSC-STD-50-001 V2-0”³⁹.</p>
<p>Wymagania etykiety są opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe</p>	<p>Spełnia</p>	<p>Wymagania opracowywane są przez FSC z dochowaniem weryfikowanego wymogu.</p> <p>Procedura etykietowania jak i certyfikacji ma charakter otwarty.</p> <p>Certyfikacja opiera się na weryfikacji audytowej. Na podstawie audytu akredytowana przez FSC jednostka certyfikująca podejmuje decyzję o przyznaniu certyfikatu lub odmowie jego przyznania. W przypadku decyzji pozytywnej wydawany jest kod certyfikatu FSC oraz kod licencji na stosowanie znaków towarowych FSC. Certyfikat ma charakter okresowy i ważny jest 5 lat. Akredytowana przez FSC</p>

³⁸ <https://connect.fsc.org/document-centre/documents/resource/302>

³⁹ <https://pl.fsc.org/pl-pl/newsfeed/fsc-opublikowalo-nowa-wersje-standardu-dotyczacego-stosowania-znakow-towarowych-przez>

		<p>jednostka certyfikująca co roku prowadzi audyt okresowy w celu weryfikacji bieżącej zgodności z wymogami certyfikacji w systemie FSC. Gdy okres ważności certyfikatu dobiegnie końca, istnieje możliwość przeprowadzenia audytu recertyfikacyjnego, aby przedłużyć ważność certyfikatu o kolejnych pięć lat.</p> <p>Kryteria certyfikacji FSC CoC zostały wyrażone w dokumencie „Chain of Custody Certification FSC-STD-40-004 V3-1 EN”⁴⁰.</p> <p>Uzyskanie certyfikatu FSC uprawnia podmiot, który go uzyskał, w okresie ważności certyfikatu do stosowania znaków handlowych FSC.</p>
Etykiety oraz wymagania etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron	Spełnia	<p>Zarówno etykieta FSC Recycled jak i wymagania dotyczące tej etykiety są powszechnie dostępne</p> <p>Materiały istotne dla systemu certyfikacji i etykietowania FSC są dostępne na oficjalnej stronie internetowej https://pl.fsc.org/pl-pl.</p>
Wymagania etykiety są określone przez podmiot trzeci, na który wykonawca	Spełnia	Wymagania określone są przez FSC i tak jak w przypadku etykiety FSC 100%,

⁴⁰ <https://connect.fsc.org/document-centre/documents/resource/302>. Jak wskazano w dokumencie „Standard dzieli się na cztery części. Części I i II obejmują uniwersalne wymogi, które są obowiązkowe dla wszystkich posiadaczy certyfikatów CoC. Wymogi określone w części III i IV obowiązują zgodnie z zakresem każdego certyfikatu”

ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu		etykieta FSC Recycled spełnia weryfikowany wymóg.
---	--	---

2.2.2. Możliwy wpływ zastosowania etykiety FSC Recycled na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego

Oznakowanie FSC Recycled odnaleźć można na szeregu produktów z kategorii produkty papiernicze w tym m.in. segregatorach, pudłach archiwizacyjnych, zeszytach, notesach czy notatnikach. Odstępując od powielania uwag sformułowanych w Rozdziale 2.1.2. Opracowania, które w pełnym zakresie pozostają aktualne względem etykiety FSC Recycled należy wskazać, na ustalony empirycznie stopień dostępności materiałów papierniczych oznaczonych etykietą FSC Recycled. W zakresie:

- 1) kołonoratników, na 607 produktów 9 posiadało etykietę FSC Recycled (wszelkiego rodzaju etykiety FSC posiadało 26 produktów),
- 2) notesów, na 5 128 produktów ani jeden nie posiadał etykiety FSC Recycled (wszelkiego rodzaju etykiety FSC posiadało 41 produktów),
- 3) zeszytów na 1953 produktów wyłącznie jeden nie posiadał etykiety FSC Recycled (wszelkiego rodzaju etykiety FSC posiadało 19 produktów).

Powyższe uzasadnia sygnalizacyjne wskazanie, że wymaganie przez zamawiającego wskazanej etykiety na produktach przynależących do kategorii materiałów papierniczych, może ograniczyć gamę produktów, które będą mogły zostać zaoferowane w celu zapewnienia zgodności z ww. etykietą. W konsekwencji zamawiający, tak długo jak identyfikują zbieżne zjawisko rynkowe z ukazaniem powyżej, powinni skłaniać się do premiowania w ramach kryteriów oceny ofert zaoferowania produktów z etykietą FSC Recycled, a nie obligatoryjnie żądań towarów z tym oznaczeniem.

Mając na względzie różnorodność ww. kategorii produktowych oraz znaczną rozpiętość cenową w ich obrębie, która to determinowana jest szeregiem czynników, nie jest możliwe jednoznaczne określenie czy artykuły papierowe z oznaczeniem FSC Recycled są droższe od odpowiedników pozbawionych etykiet, wyłącznie ze względu na posiadanie wskazanego oznakowania. Możliwe jest jednak wskazanie, że produkty papiernicze oznaczone FSC Recycled lokują się w gronie produktów o najwyższej cenie spośród uwzględnionych w badaniu. Powyżej wskazane zjawisko jest zauważalne w zdecydowanie mniejszym stopniu w przypadku papieru kserograficznego o typowym formacie A4, niemniej jednak zaznaczenia

wymaga, że etykieta FSC Recycled na papierze kserograficznym występuje rzadziej, niż etykieta FSC 100% czy FSC MIX.

Uzupełniając należy wskazać, że wśród krajowych zamawiających nie wykształciła się powszechna praktyka formułowania postanowień dokumentów zamówienia z odwołaniem do etykiet FSC, w tym również do etykiety FSC Recycled. Pomimo, że zamawiający odwołują się do wspomnianej etykiety następuje to sporadycznie. Wskazane zjawisko udaremnia przeprowadzenie analizy realnego wpływu wymagania lub premiowanego oczekiwania dostarczenia materiałów biurowych oznaczonych etykietą FSC Recycled na przebieg postępowań. Badanie takie byłoby obciążone znacznymi błędami poznawczymi, a w efekcie niemiarodajne.

2.2.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia

W ramach niniejszej części Opracowania zaproponowane zostaną kompleksowe postanowienia dedykowane dokumentom zamówienia sporządzonym na potrzeby postępowania o udzielenie zamówienia na materiały biurowe, na przykładzie dostawy kołonotatników⁴¹.

2.2.3.1. Opis przedmiotu zamówienia

1. Niezależnie od pozostałych wymagań dotyczących kołonotatników wynikających z postanowień dokumentów zamówienia, Zamawiający wymaga aby posiadały one etykietę FSC Recycled. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem FSC Recycled definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety FSC Recycled.

2.2.3.2. Opis kryterium oceny ofert

2. Zamawiający w ramach kryterium „dostawa kołonotatników z etykietą FSC Recycled”. premiuje wykonawców, którzy zobowiążą się ofertowo do dostawy kołonotatników posiadających etykietę FSC Recycled⁴².
3. Zamawiający w ramach niniejszego kryterium dokona oceny każdej oferty z wykorzystaniem następującego wzoru:

⁴¹ Autor przypomina o konieczności dostosowania wszelkich postanowień do pozostałych elementów dokumentów zamówienia oraz potrzeb i oczekiwań zamawiającego.

⁴² Premiowanie w ramach kryteriów oceny ofert nie może następować w zakresie w jakim Zamawiający wymaga obowiązkowo dostawy towaru o określonych cechach np. posiadających etykietę FSC Recycled. Zaproponowane kryterium nie może być stosowane wspólnie z postanowieniami zaproponowanymi w ramach opisu przedmiotu zamówienia.

$$E_p = (E_{of} / E_{max}) \times 5$$

gdzie:

E_p – liczba punktów oferty ocenianej

E_{of} – ilość kołnotatników z etykietą FSC Recycled, którą zobowiązał się dostarczyć wykonawca w ramach oferty ocenianej

E_{max} – najwyższa ilość kołnotatników z etykietą FSC Recycled zaoferowanych przez wykonawcę, który złożył ofertę

5 – maksymalna liczba punktów, możliwych do uzyskania w ramach kryterium

4. Zamawiający dokona zaokrąglenia uzyskanego przy zastosowaniu wzoru o którym mowa w ust. 2 wyniku, do drugiego miejsca po przecinku.
5. Zamawiający będzie dokonywał oceny ofert w ramach kryterium o którym mowa w ust. 1, w oparciu o:
 - 1) deklarację ofertową Wykonawcy dotyczącą ilości kołnotatników z etykietą FSC Recycled, które zobowiąże się dostarczyć Wykonawca (w ilości nie większej niż określona w OPZ ilość kołnotatników objętych zamówieniem),
 - 2) załączoną do oferty etykietę potwierdzającą posiadanie oznaczenia FSC Recycled przez zaoferowany kołnotatnik albo zaoferowane kołnotatniki – wyłącznie w przypadku zaoferowania dostawy kołnotatnika lub kołnotatników z etykietą FSC Recycled.
6. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem FSC Recycled definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety FSC Recycled.
7. Wykonawca przed złożeniem oświadczenia o którym mowa w ust. 4 powyżej, zobowiązany jest zapoznać się nie tylko z wielkością asortymentu określoną w opisie przedmiotu zamówienia, ale również regulacjami jakie dotyczą dostawy kołnotatnika określonymi we wzorze umowy.

2.2.3.3. Postanowienia umowne

W zakresie realizacji zamówienia

1. Zamawiający jest uprawniony do składania w okresie realizacji zamówienia zleceń na dostawę asortymentu będącego przedmiotem zamówienia, przewidzianego w opisie przedmiotu zamówienia oraz w ofercie Wykonawcy.
2. Zamawiający gwarantuje, że w okresie realizacji zamówienia skorzysta z uprawnienia o którym mowa w ust. 1 w sposób:

- 1) umożliwiający uzyskanie przez Wykonawcę wynagrodzenia w wysokości nie mniejszej niż 80% wynagrodzenia łącznego przewidzianego w umowie,
- 2) gwarantujący Wykonawcy dostawę kołonotatników w ilości nie mniejszej niż wynikająca z opisu przedmiotu zamówienia.
3. Zamawiający może korzystać z uprawnienia o którym mowa w ust. 1 z zachowaniem następujących reguł:
 - 1) każde pojedyncze zlecenie zostanie skierowane do Wykonawcy, na co najmniej 5 dni przed wyznaczonym przez Zamawiającego terminem dostawy,
 - 2) przedmiotem pojedynczego zlecenia będzie asortyment, którego wartość będzie nie mniejsza niż 5% wartości umowy, z zastrzeżeniem, że Zamawiającemu przysługuje uprawnienie do zgłoszenia nie więcej niż dwóch zleceń o wartości mniejszej.
4. Wykonawca zobowiązany jest w pierwszej kolejności dostarczyć kołonotatniki posiadające etykietę FSC Recycled, aż do osiągnięcia limitu wynikającego z oferty wykonawcy.
5. Wykonawca zobowiązany jest do kontroli ilości dostarczonych kołonotatników posiadających etykietę FSC Recycled.
6. W przypadku:
 - 1) dostarczenia kołonotatników nieposiadających etykiety FSC Recycled, w sytuacji w której wykonawca zobowiązany był dostarczyć kołonotatnik oznaczony etykietą FSC Recycled, Zamawiającemu przysługuje uprawnienie do:
 - a) żądania zastąpienia przez Wykonawcę, dostarczonego kołonotatnika posiadającym etykietę FSC Recycled. Wszelkie koszty związane z zastąpieniem kołonotatnika ponosi Wykonawca,
 - b) skorzystania z wykonania zastępczego, tj. zamówienia kołonotatnika posiadającego etykietę FSC Recycled na koszt i ryzyko Wykonawcy. Skorzystanie z uprawnienia o którym mowa w zdaniu poprzednim nie wyłącza obowiązku odbioru przez Wykonawcę kołonotatnika nieposiadającego wymaganych etykiet, na koszt Wykonawcy.
 - 2) dostarczenia większej ilości kołonotatników oznaczonych etykietą FSC Recycled niż wymagana niniejszą umową, Wykonawcy nie przysługują żadne roszczenia względem Zamawiającego, w szczególności o zapłatę wynagrodzenia jak za kołonotatnik oznaczony etykietą FSC Recycled lub o zapłatę wynagrodzenia dodatkowego.
8. Niezależnie od uprawnień o których mowa w ust. 6 powyżej, Zamawiający jest uprawniony do naliczenia kar umownych tytułem dostarczenia mniejszej ilości kołonotatników oznaczonych etykietą FSC Recycled, niż wymagana niniejszą umową.

W zakresie kontroli spełnienia wymogu

1. Wykonawca zobowiązany jest dostarczyć Zamawiającemu kołonotatniki wskazane w ofercie Wykonawcy i zweryfikowane pod kątem posiadania etykiety FSC Recycled na etapie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Zmiana dostarczanych kołonotatników jest możliwa po uprzedniej zmianie umowy.
2. Na wniosek Zamawiającego, Wykonawca zobowiązany jest przekazać Zamawiającego dokumenty potwierdzające, że dostarczony kołonotatnik posiada etykietę FSC Recycled.
3. Zamawiający jest uprawniony do kontrolowania okoliczności, o której mowa w ust. 2, również z wykorzystaniem innych instrumentów, w tym poprzez skierowanie pytań do producenta dostarczanego przez Wykonawcę kołonotatnika.

W zakresie kar umownych

1. Wykonawca zobowiązany jest do zapłaty Zamawiającemu kary umownej:
 - 1) w wysokości 30% ceny jednostkowej kołonotatnika posiadającego etykietę FSC Recycled wynikającej z oferty Wykonawcy, za każdy brakujący kołonotatnik do osiągnięcia wymaganej niniejszą umową, ilości dostarczenia kołonotatnika posiadającego wspomnianą etykietę. Kara umowna nie znajduje zastosowania w przypadku niespełnienia przez Zamawiającego obowiązku zlecenia dostawy ilości kołonotatników wynikającej z umowy,
 - 2) w wysokości 0,5% ceny jednostkowej kołonotatnika, za każdy dzień zwłoki w przekazaniu przez Wykonawcę, Zamawiającemu dokumentów potwierdzających dostarczenie kołonotatnika posiadającego etykietę FSC Recycled.
2. Zamawiający zapłaci Wykonawcy karę umowną w wysokości 30% ceny jednostkowej kołonotatnika posiadającego etykietę FSC Recycled, za każdą niezamówioną w toku realizacji zamówienia sztukę kołonotatnika brakującą do osiągnięcia gwarantowanej ilości kołonotatników.

W zakresie modyfikacji umowy

Zamawiający działając na podstawie art. 455 ust. 1 pkt 1 P.z.p. przewiduje możliwość zmiany umowy w zakresie:

- 1) dostarczanych przez Wykonawcę kołonotatników z etykietą FSC Recycled na inne kołonotatniki z etykietą FSC Recycled niż zaoferowany przez Wykonawcę, w szczególności w sytuacji:
 - a) niedostępności, w tym tymczasowej, kołonotatnika zaoferowanego przez Wykonawcę,
 - b) dostępności tańszego kołonotatnika względem aktualnej ceny kołonotatnika zaoferowanego przez Wykonawcę,

- 2) ilości dostarczanych kołonotatników, w tym z etykietą FSC Recycled, w toku realizacji zamówienia, w szczególności w przypadku powstania po stronie Zamawiającego potrzeby nabycia dodatkowych kołonotatników. Zmiana umowy nie może skutkować nabyciem większej ilości kołonotatników niż 50% ilości przewidzianej w pierwotnym brzmieniu umowy.

2.3. Etykieta Unijne logo produkcji ekologicznej

Unijne logo produkcji ekologicznej, jest etykietą o unijnym rodowodzie, zakorzenioną w aktach normatywnych, w szczególności w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007. Wspomniane oznaczenie jest oznakowaniem dedykowanym ekologicznym wyrobom rolnym i spożywczym⁴³. Syntetyzując, logo potwierdza, że produkt na którym się ono znajduje jest zgodny z przepisami dotyczącymi produkcji ekologicznej, tzn. jest produktem ekologicznym.

Unijne logo produkcji ekologicznej może być używane wyłącznie w przypadku produktów, które spełniają przepisami określone warunki dotyczące metody produkcji, przetwarzania, transportu i przechowywania i uzyskały certyfikat produkcji ekologicznej wydawany przez upoważnioną jednostkę certyfikującą lub organ kontroli. Już w motywie 83 Rozporządzenia wskazano, że aktem tym należy „zapewnić przejrzystość systemu certyfikacji poprzez zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia publicznej dostępności wykazów podmiotów, które zgłosiły swoją działalność, oraz opłat, które mogą zostać pobrane w związku z kontrolami przeprowadzanymi celem weryfikacji zgodności z przepisami dotyczącymi produkcji ekologicznej”. Zgodnie z art. 35 ust. 1 Rozporządzenia, „Właściwe organy lub, w stosownych przypadkach, organy kontrolne lub jednostki certyfikujące wydają certyfikat każdemu podmiotowi lub każdej grupie podmiotów, które zgłosiły swoją działalność zgodnie z art. 34 ust. 1 i przestrzegają niniejszego rozporządzenia”. Powyższe ukazuje, że unijny system etykietowania logiem produkcji ekologicznej ma charakter otwarty i opiera się na normatywnie ustalonych kryteriach.

2.3.1. Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na usługi cateringowe

Wymóg wynikający z P.z.p.	Spełnia / niespełnia	Komentarz
------------------------------	----------------------	-----------

⁴³ Rozporządzenie ma zastosowanie do żywych lub nieprzetworzonych produktów rolnych, w tym nasion i inny materiał przeznaczony do reprodukcji roślin; przetworzonych produktów rolnych przeznaczonych do wykorzystania jako żywność; pasz (Artykuł 2 ust. 1 Rozporządzenia).

<p>Wymagania etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia</p>	<p>Zasadniczo spełnia</p>	<p>Etykieta Unijne logo produkcji ekologicznej nie jest dedykowana wprost usługom cateringowej, lecz produktom, które mogą być powiązane z wskazaną usługą.</p> <p>Unijna etykieta produkcji ekologicznej obejmuje produkty spożywcze takie jak: kasze, makarony, płatki, mąki, gotowe pieczywo, wyroby ciastkarsko-cukiernicze, oleje, świeże warzywa, świeże owoce, soki owocowe i warzywne, dżemy, musy owocowe, sałatki warzywne, marynaty i kiszonki warzywne, grzyby, miody, przyprawy ziołowe lub ich mieszanki, wędliny, wędzonki, kiełbasy, miody, sery, twarogi, smalec.⁴⁴</p> <p>Etykiety dotyczą zatem produktów, które mogą być wykorzystywane w ramach świadczenia usługi cateringowej. W zakresie w jakim zamawiający reguluje w dokumentach zamówienia kwestie dotyczące produktów jakie mają być wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, możliwe jest odwołanie się do etykiety.</p>
--	---------------------------	--

⁴⁴ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współpracy z Urzędem Zamówień Publicznych, Przewodnik po rynku produktów ekologicznych. Poradnik zamawiającego, s. 6.

		<p>Wskazany aspekt musi być jednak weryfikowany w konkretnym stanie faktycznym i wobec konkretnego przedmiotu zamówienia, wobec czego przesądzenie wskazanej kwestii względem wszelkiego rodzaju produktów spożywczych czy usług cateringowych, nie jest możliwe w niniejszym Opracowaniu. Na potrzeby Opracowania należy wskazać, że analizowana etykieta jest właściwa dla podanego dalej przykładu.</p>
Wymagania etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach	Spełnia	<p>Wymagania dotyczące oznakowania regulowane są aktami prawa. Z regulacji prawnych wynikają kryteria, którym można przyznać miano obiektywnie weryfikowalnych i niedyskryminacyjnych.</p> <p>Syntetyzując uzyskanie etykiety warunkowane jest spełnieniem przez produkt wymogów zakwalifikowania go do kategorii produktów ekologicznych tj. pochodzących z produkcji ekologicznej.</p> <p>Kwalifikatory mają przy tym charakter pozytywny jak i negatywny. W rolnictwie ekologicznym nie wolno stosować:</p>

		<ol style="list-style-type: none"> 1) GMO – organizmów genetycznie modyfikowanych, 2) sztucznych dodatków, takich jak barwniki (dopuszcza się stosowanie naturalnych barwników, np. z buraków), konserwanty (podobnie jak wyżej, można stosować naturalne środki konserwujące, do których należy na przykład sól), 3) promieniowania jonizującego, 4) pasz przemysłowych, 5) sztucznych nawozów, 6) zapraw nasiennych czy syntetycznych środków ochrony roślin, 7) antybiotyków – zabronione jest ich profilaktyczne wykorzystanie, a także stosowanie jako stymulatorów wzrostu czy produktywności, natomiast w przypadku choroby zwierząt dopuszcza się podawanie antybiotyków (możliwość ich stosowania jest szczegółowo opisana w powyższym rozporządzeniu), 8) hormonów – niedozwolone jest podawanie hormonów i środków podobnych w celu kontroli reprodukcji. <p>Produkty spełniające ww. wymogi uznawane są za produkty ekologiczne, tj. spełniające wymagania Unijnej etykiety.</p>
--	--	--

<p>Wymagania etykiety są opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe</p>	<p>Spełnia</p>	<p>Wymagania dotyczące oznakowania regulowane są aktami prawa unijnego.</p> <p>Zgodnie z art. 35 ust. 1 Rozporządzenia „Właściwe organy lub, w stosownych przypadkach, organy kontrolne lub jednostki certyfikujące wydają certyfikat każdemu podmiotowi lub każdej grupie podmiotów, które zgłosiły swoją działalność zgodnie z art. 34 ust. 1 i przestrzegają niniejszego rozporządzenia.”.</p> <p>Zgodnie z Artykułem 38 ust. 5 Rozporządzenia „Wydanie lub wznowienie certyfikatu, o którym mowa w art. 35 ust. 1, odbywa się na podstawie wyników weryfikacji zgodności, o której mowa w ust. 1–4 niniejszego artykułu.”. Przewidziany art. 38 Rozporządzenia system weryfikacji ma charakter kontroli urzędowej prowadzonej zgodnie z art. 9 rozporządzenia (UE) 2017/625. Kontrole urzędowe do celów weryfikacji zgodności z niniejszym rozporządzeniem są prowadzone w całym procesie na wszystkich etapach produkcji, przygotowania i dystrybucji (art. 38 ust. 2).</p>
--	----------------	--

		<p>Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1) ustawy z dnia 23 czerwca 2022 r. o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej (Dz. U. z 2022 r., poz. 1370) Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych przekazuje jednostkom certyfikującym zadania określone w art. 40 ust. 1 rozporządzenia 2018/848, w tym niektóre zadania związane z innymi czynnościami urzędowymi.⁴⁵</p> <p>W konsekwencji należy uznać, że system oznakowania ma charakter otwarty, a etykiety przyznawane są w oparciu o przejrzyste procedury weryfikacyjne przeprowadzane przez podmioty trzecie.</p>
Etykiety oraz wymagania etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron	Spełnia	Ze względu na normatywny charakter regulacji dotyczących etykiety, spełnia ona warunek powszechnej dostępności w zakresie powzięcia informacji o warunkach uzyskania etykiety (publikacja w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej).

⁴⁵ Wykaz dostępny jest na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/ijhars/jednostki-certyfikujace>.

		Również dostępność do etykiet jak i procedury jest dostępna dla wszystkich zainteresowanych stron.
Wymagania etykiety są określone przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu	Spełnia	Wymagania dotyczące oznakowania regulowane są aktami prawa. Należy uznać zatem, że wymagania są określone przez podmiot trzeci na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu.

Warto wskazać, że za możliwością żądania ww. etykiety przemawia wprost brzmienie motywu 75 Dyrektywy 2014/24/UE. Za dopuszczalnością sformułowania postanowień dokumentów zamówienia na sukcesywną dostawę artykułów spożywczych z odwołaniem do Unijnego logo produkcji ekologicznej opowiadają się również autorzy publikacji „Przewodnik po rynku produktów ekologicznych. Poradnik zamawiającego”⁴⁶. Tożsame wnioski wynikają z „Karty produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)” dedykowanej żywności i usługom cateringowym⁴⁷ oraz „Przewodnika po obowiązujących przepisach w obszarze zielonych zamówień publicznych”⁴⁸, w którym uznano, że „możliwe jest (...) w ramach zamówień publicznych określenie charakterystyki produktów żywnościowych poprzez odwołanie się do wymogów produkcji ekologicznej albo bezpośrednio wskazanie unijnej etykiety produkcji ekologicznej w ramach opisu przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert albo wymagań związanych z realizacją zamówienia.”⁴⁹.

„W ramach zamówień na dostawę żywności albo zamówień na usługę cateringową zamawiający może ustanowić w ramach opisu przedmiotu zamówienia wymóg aby dostarczane, czy też wykorzystywane na potrzeby usługi cateringowej produkty były wytworzone zgodnie z wymaganiami produkcji ekologicznej określonymi w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007. W przypadku braku ustanowienia ww. wymogu w ramach OPZ,

⁴⁶ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współpracy z Urzędem Zamówień Publicznych, Przewodnik po rynku produktów ekologicznych. Poradnik zamawiającego, s. 6.

⁴⁷ https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0019/26614/Kryteria_ZZP_zywnosc_i_uslugi_cateringowe.pdf

⁴⁸ UZP, Przewodnik po obowiązujących przepisach w obszarze zielonych zamówień publicznych, Warszawa 2021, s. 32.

⁴⁹ UZP, Przewodnik po obowiązujących przepisach w obszarze zielonych zamówień publicznych, Warszawa 2021, s. 33.

zamawiający ma możliwość określenia kryterium oceny ofert przyznającego dodatkowe punkty tym ofertom, w których wykonawca zadeklaruje dostawę albo wykorzystanie na potrzeby świadczonej usługi cateringowej produktów wyprodukowanych zgodnie z wymaganiami produkcji ekologicznej. Ustanawiając wymogi w zakresie produkcji ekologicznej w wymaganiach związanych z realizacją zamówienia, zamawiający musi pamiętać o ciążyącym na nim obowiązku określenia w dokumentach zamówienia sposobu dokumentowania spełniania przez wykonawcę tych wymagań, ustanowieniu uprawnień w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę tych wymagań oraz uprawnień do nałożenia sankcji w przypadku ich niespełnienia. Za dowód spełniania ww. wymagań może zostać uznana przez zamawiającego etykieta produkcji ekologicznej umieszczona na opakowaniu dostarczonych przez wykonawcę produktów albo produktów wykorzystywanych do świadczenia usługi cateringowej. W odniesieniu do produktów sprzedawanych bez opakowań takim środkiem dowodowym będzie certyfikat wydany przez jednostkę oceniającą zgodność procesu produkcji z wymaganiami rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007⁵⁰.

2.3.2. Możliwy wpływ zastosowania Unijnej etykiety produkcji ekologicznej na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego

Mając na uwadze, że unijne logo produkcji ekologicznej nie jest dedykowane usługom cateringowym, lecz produktom, które mogą być wykorzystywane w ramach realizacji wskazanej usługi, zamawiający w pierwszej kolejności powinni ustalić, czy etykieta ta koresponduje z konkretnym przedmiotem zamówienia. W przypadku odpowiedzi pozytywnej uzasadnione jest rozważenie żądania wspomnianej etykiety, a także ustalenie czy nastąpi to w połączeniu z elementami obligatoryjnymi opisu przedmiotu zamówienia czy też w ramach elementów premiowanych kryteriami oceny ofert. Powyżej zasygnalizowane decyzje determinowane mogą być m.in. potencjalnym, dającym się zdiagnozować wpływem na przebieg i wynik postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

W ramach informacji wstępnych zasadne jest wskazanie „Krajowy rynek żywnościowych produktów ekologicznych jest nadal na początkowym etapie rozwoju”⁵¹. Obrazują to dane statystyczne⁵² zgodnie z którymi liczba producentów ekologicznych w:

- 1) 2018 r. wynosiła 20 549;
- 2) 2019 r. wynosiła 20 144;
- 3) 2020 r. wynosiła 20 274;
- 4) 2021 r. wynosiła 21 795;

⁵⁰ UZP, Przewodnik po obowiązujących przepisach w obszarze zielonych zamówień publicznych, Warszawa 2021, s. 33.

⁵¹ E. Biazik, M. Śmieja, Ekologiczne produktu żywnościowe na polskim rynku: stan i perspektywy, Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia, nr 69/2019, s. 8.

⁵² <https://www.gov.pl/web/ijhars/dane-o-rolnictwie-ekologicznym>

Okolicznością bezsporną jest, że „z biegiem lat dostępność żywności ekologicznej sukcesywnie wzrasta wraz z liczbą gospodarstw, które ją produkują”⁵³, niemniej jednak dostępność produktów z omawianym oznaczeniem jest nadal ograniczona. Co istotne w kontekście wpływu żądania etykiety na możliwy przebieg postępowania, należy wskazać, że zdaniem ekspertów „produkcja w gospodarstwie z certyfikatem ekologicznym jest bardziej opłacalna dla rolników z tego względu, że ceny wytwarzanych produktów są wyższe w porównaniu do tych z gospodarstw konwencjonalnych”⁵⁴. W konsekwencji żądanie etykiety może mieć przełożenie na warunki ofertowe wykonawców – zarówno ze względu na dostępność produktów z etykietą, jak i ich ceny, które ze względów kosztowych mogą być wyższe, niż w przypadku oferowania produktów konwencjonalnych.

Powyższe należy uzupełnić o wskazanie, że w poddanych analizie, 50 postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych na usługi cateringowe, w żadnym nie odwołano się do unijnej etykiety produkcji ekologicznej. Zasadne jest zatem postawienie tezy, iż dotychczas nie zyskała ona popularności wśród podmiotów publicznych. Powyższe udaremnia ustalenie rzeczywistego wpływu odwołania się przez zamawiającego na unijną etykietę produkcji ekologicznej na przebieg postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Niemniej jednak możliwe jest podjęcie próby ustalenia potencjalnego wpływu wymagania lub premiowania wykorzystania w usługach cateringowych produktów oznaczonych ww. etykietą, poprzez ustalenie dostępności ww. produktów oraz przyrównanie ich cen z cenami towarów nieoznakowanych.

Rodzaj produktu	Cena produktu z etykietą	Cena produktu bez etykiety
Kasza gryczana	16,99 / 1kg	13,90 / 1kg
Kasza jaglana	10,45 / 1kg	6,85 / 1kg
Jogurt owocowy	2,19 zł / 140g	2,99 zł / 140g
Oliwa z oliwek	26,99/750 ml	28,99 / 750ml
Masło klarowane	42,99 zł / 425 g	27,59 / 500g

Powyższe, przykładowe, zestawienie cen produktów spożywczych, które mogą stanowić bezpośredni przedmiot usługi cateringowej (jogurt) oraz produkt wykorzystywany do uzyskania dań w ramach usługi cateringowej (np. kasze, oliwa), ukazuje, że produkty

⁵³ J. Ligenzowska, Rolnictwo ekologiczne na świecie. Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego, t. 14 (XXIX), z. 3/2014, 150-157.

⁵⁴ J. Barłowska, A. Wolanciuk, J. Idec, Rolnictwo ekologiczne w Polsce na tle Unii Europejskiej i świata, Przegląd hodowlany, nr 2/2017, s. 1.

z oznaczeniem unijnej etykiety produkcji ekologicznej są z założenia droższe, względem ich nieoznakowanych odpowiedników. Różnice cenowe nie mają jednak znaczącego charakteru.

Dodatkową, i jak się wydaje kluczową, trudnością jaka może wystąpić po stronie wykonawców zarówno na etapie sporządzania oferty jak i realizacji zamówienia jest ograniczona dostępność produktów spożywczych etykietowanych analizowanym oznaczeniem. Pomimo, że produkty te są dostępne w obrocie hurtowym jak i detalicznym, to ich ilość jest zdecydowanie mniejsza niż ilość produktów pozbawionych wspomnianego oznaczenia. Różnica ta nie ma charakteru marginalnego i uwidacznia się już po pobieżnej analizie rynku. W konsekwencji wykonawcy chcący zaoferować produkty oznaczone etykietą mogą być zmuszeni do modyfikacji swojego modelu biznesowego, w tym nawiązania relacji z nowymi kontrahentami. Wskazany aspekt, nie wpływa tamująco na zasadność odwoływania się do ww. etykiety, ale samoistnie, w szczególności do czasu zmian na rynku produktów spożywczych, może wywoływać zwiększone wydatki po stronie zamawiającego, ze względu na konieczność poniesienia przez wykonawcę dodatkowych kosztów.

2.3.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia

W ramach niniejszej części Opracowania zaproponowane zostaną kompleksowe postanowienia dedykowane dokumentom zamówienia sporządzonym na potrzeby postępowania o udzielenie zamówienia na usługi cateringowe, z uwzględnieniem wykorzystania produktów spożywczych z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej⁵⁵.

2.3.3.1. Opis przedmiotu zamówienia

1. Wykonawca przygotowując posiłki, stanowiące przedmiot usługi cateringowej, zobowiązany jest wykorzystywać wyłącznie produkty oznaczone etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej, w zakresie następujących kategorii produktów spożywczych:

- 1) kasza,
- 2) makarony.

2. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem Unijnego logo produkcji ekologicznej definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety Unijne logo produkcji ekologicznej.

⁵⁵ Autor przypomina o konieczności dostosowania wszelkich postanowień do pozostałych elementów dokumentów zamówienia oraz potrzeb i oczekiwań zamawiającego.

2.3.3.2. Opis kryterium oceny ofert

1. Zamawiający w ramach kryterium „wykorzystania produktów spożywczych z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej” premiuje wykonawców, którzy zobowiążą się do realizacji usług cateringowych z wykorzystaniem produktów spożywczych oznaczonych etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej, w zakresie szerszym niż wynika to z wymogów minimalnych określonych w opisie przedmiotu zamówienia.
2. Zamawiający w ramach niniejszego kryterium dokona oceny każdej oferty z uwzględnieniem, że jeżeli wykonawca zobowiąże się do:
 - 1) przygotowywania posiłków będących przedmiotem zamówienia z wykorzystaniem oliwy z oliwek z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej, oferta otrzyma 1 pkt,
 - 2) przygotowywania posiłków będących przedmiotem zamówienia z wykorzystaniem masła klarowanego z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej, oferta otrzyma 1 pkt.
3. Uzyskanie punktów o których mowa w ust. 2 jest względem siebie niezależne i następuje w oparciu o deklarację ofertową wykonawcy, obejmującą wskazanie posiłków, w których wykorzystane będą produkty spożywcze, o których mowa w ust. 2. Ilość posiłków z wykorzystaniem odpowiednio produktu o którym mowa w ust. 2 pkt 1) lub ust. 2 pkt 2), w całym okresie realizacji zamówienia, nie może być mniejsza niż 3, przy czym mogą być to te same posiłki.
4. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem Unijnego logo produkcji ekologicznej definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi, o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety Unijne logo produkcji ekologicznej.

2.3.4. Postanowienia umowne

W zakresie realizacji zamówienia

1. Wykonawca zobowiązany jest realizować usługi cateringowe m.in. z dochowaniem wymogów w zakresie wykorzystania produktów spożywczych oznaczonych etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej.
2. W związku z wymogiem z ust. 1 powyżej, Wykonawca zobowiązany jest w toku realizacji zamówienia, do przygotowania:
 - 1) co najmniej 10rotnie, posiłków uwzględniających w swym składzie kaszę,
 - 2) co najmniej 5rotnie, posiłków uwzględniających w swym składzie makaron.

3. Wykonawca, który zobowiązał się ofertowo do realizacji zamówienia z dochowaniem wymogów:
 - 1) przygotowywania posiłków będących przedmiotem zamówienia z wykorzystaniem oliwy z oliwek z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej, lub
 - 2) przygotowywania posiłków będących przedmiotem zamówienia z wykorzystaniem masła klarowanego z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej, lub- zobowiązany jest przy przygotowywaniu potraw przy użyciu oliwy z oliwek lub masła klarowanego, korzystać z tychże produktów w wersji oznaczonej Unijnym logo produkcji ekologicznej.
4. W przypadku znajdowania w toku realizacji umowy zastosowania przez postanowienie ust. 3, Wykonawca:
 - 1) nie może wykorzystywać do przygotowania posiłków oliwy z oliwek lub masła klarowanego nieoznakowanego etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej,
 - 2) nie może wykorzystywać do przygotowywania posiłków asortymentu zastępującego oliwę z oliwek lub masła klarowanego,
 - 3) musi w toku realizacji zamówienia przygotować co najmniej po 3 posiłki z wykorzystaniem produktów o których mowa w ust. 3) pkt 1) lub 2) powyżej (zgodnie z ofertą Wykonawcy) i muszą być to posiłki zadeklarowane w ofercie Wykonawcy.

W zakresie kontroli spełnienia wymogu

1. Wykonawca zobowiązany jest wraz z dostawą planu posiłków na kolejny miesiąc realizacji zamówienia, wskazać wszystkie posiłki przy sporządzeniu, których wykorzysta kaszę lub makaron.
2. Obowiązek o którym mowa w ust. 1 powyżej, obejmuje również oliwę z oliwek lub masło klarowane – w przypadku wykonawców, którzy zaoferowali wykorzystanie wskazanej kategorii produktów z oznaczeniem Unijnego logo produkcji ekologicznej.
3. Zamawiający jest uprawniony do niezaakceptowania planu posiłków, w tym w przypadku:
 - 1) niezłączenie do planu posiłków wykazu, o którym mowa w ust. 1 lub 2 powyżej,
 - 2) niespełnienia przez plan posiłku, rozpatrywany łącznie z wykazem, o którym mowa w ust. 1 lub 2, wymagań w zakresie wykorzystania produktów z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej.
4. Niezależnie od uprawnień o których mowa w ust. 1 – 3 powyżej, Wykonawca na wezwanie Zamawiającego, zobowiązany jest przedłożyć dokumenty potwierdzające przygotowywanie posiłków z wykorzystaniem produktów oznaczonych etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej, w szczególności dokumentów potwierdzających zakup określonych produktów w określonej ilości oraz posiadania przez nie wspomnianej etykiety.

5. Zamawiający jest uprawniony do kontrolowania okoliczności, o której mowa powyżej również z wykorzystaniem innych instrumentów, w tym poprzez kontrolę procesu przygotowania posiłku, kontrolę umów z dostawcami produktów spożywczych i faktur VAT wystawionych w związku z dostawami.

W zakresie kar umownych

1. Wykonawca zobowiązany jest do zapłaty Zamawiającemu kary umownej:
 - 1) w wysokości 100 zł za każdy przypadek naruszenia obowiązku przygotowania posiłków z wykorzystaniem produktów z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej. Poprzez przypadek naruszenia ww. wymogu rozumie się każdą pojedynczą dostawę partii dań, w której nie dochowano przedmiotowego wymogu, tj. dostarczono dania niewykorzystujące, pomimo istnienia takiego obowiązku, produktów z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej,
 - 2) w wysokości 50 zł za każdy dzień zwłoki w dostarczeniu Zamawiającemu dokumentów potwierdzających wykorzystywanie produktów spożywczych etykietowanych Unijnym logo produkcji ekologicznej.

W zakresie modyfikacji umowy

Zamawiający działając na podstawie art. 455 ust. 1 pkt 1 P.z.p. przewiduje możliwość zmiany umowy w zakresie obowiązku wykorzystywania produktów z etykietą Unijne logo produkcji ekologicznej w przypadku:

- 1) obiektywnej, w tym tymczasowej, niedostępności produktów z ww. etykietą, w tym na skutek zaprzestania etykietowania produktów ww. etykietą (także zaprzestania etykietowania konkretnych rodzajów produktów ww. etykietą),
- 2) wzrostu cen produktów oznaczonych ww. etykietą, o więcej niż 100% względem średniej ceny danej kategorii produktu na dzień otwarcia ofert. W takiej sytuacji dopuszczalne jest zmodyfikowanie obowiązku poprzez odniesienie go do innej kategorii produktów.

2.4. Etykieta Energy Star

Etykieta Energy Star powiązana jest z programem o tej samej nazwie wdrożonym przez Agencję Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych oraz Departament Energii Stanów Zjednoczonych. Zarówno program jak i etykieta związane są z zagadnieniem

energooszczędności. W przeciwieństwie do unijnego oznakowania energetycznego⁵⁶, etykieta Energy Star ma charakter dobrowolny. Program Energy Star stwarza producentom możliwość dobrowolnego rejestrowania produktów, które spełniają wymagania w zakresie energooszczędności ustanowione przez Agencję Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych i wyrażone w ramach specyfikacji technicznych⁵⁷. Specyfikacje Energy Star dotyczą poszczególnych kategorii produktowych takich jak komputery, serwery, monitory, drukarki, faksy, kopiarki, skanery, sprzęt do obrazowania (telewizory, projektory). Standardy Energy Star są jednolite na całym świecie i podlegają cyklicznej aktualizacji.

2.4.1. Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na dostawę sprzętu biurowego i komputerowego

Wymóg wynikający z P.z.p.	Spełnia / niespełnia	Komentarz
Wymagania etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia	Zasadniczo spełnia	<p>Sprzęt biurowy i komputerowy to zbiorcza kategoria różnego rodzaju urządzeń. Szereg spośród nich może wiązać się z aspektem energochłonności, a w konsekwencji wiązać się w wymagany sposób z etykietowaniem Energy Star. Etykieta ma charakter jednokryterialny, mimo tego, że weryfikowana jest algorytmem wielowskaźnikowym.</p> <p>Energochłonność sprzętu biurowego i komputerowego wykazuje związek z przedmiotem zamówienia, zarówno w aspekcie kosztowym związanym z etapem eksploatacyjnym</p>

⁵⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 106/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie unijnego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych

⁵⁷ <https://www.energystar.gov/products/spec>

		urządzenia jak i z aspektami środowiskowymi.
Wymagania etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach	Spełnia	Specyfikacje techniczne dedykowane poszczególnym kategoriom urządzeń opierają się na obiektywnie weryfikowalnych oraz niedyskryminujących kryteriach ⁵⁸ . Kryterium opiera się na algorytmie obliczeniowym.
Wymagania etykiety są opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe	Spełnia	<p>Wymagania dotyczące etykiety Energy Star, wyrażone w specyfikacjach technicznych, opracowywane są przez podmioty niezależne w ramach transparentnej i otwartej procedury.</p> <p>Etykieta Energy Star jest dostępna dla szerokiego grona producentów.</p> <p>Proces certyfikacji składa się z następujących etapów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) weryfikacja możliwości zakwalifikowania produktu do programu Energy Star i spełniania jego wymogów, 2) dołączeniu do programu Energy Star jako „Partner marki produktu”, 3) poddanie produktów testom w laboratorium posiadającym certyfikat

⁵⁸ Przykładowo kryteria właściwe dla monitorów zostały opublikowane na stronie internetowej: https://www.energystar.gov/sites/default/files/asset/document/Displays%20Version%208.0%20Program%20Requirements%20Rev.%20Nov-2021_0.pdf; https://www.energystar.gov/products/office_equipment/displays/displays_key_product_criteria. Kryteria dla innych urządzeń również zostały opublikowane na oficjalnej stronie Energy Star.

		<p>EPA i wybór jednostki certyfikującej,</p> <p>4) powiadomienie partnera o spełnieniu wymagań programu Energy Star i umieszczenie danych produktu na stronie internetowej.</p> <p>Trudności jakie ujawniają się z analizowaną etykietą dotyczą rynków sprzedażowych, na które dedykowane jest etykietowanie.</p>
Etykiety oraz wymagania etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron	Spełnia	<p>Zarówno etykieta Energy Star jak i wymagania niezbędne do uzyskania etykiety są powszechnie dostępne⁵⁹. Również informacje dotyczące procedury etykietowania oraz wymogów warunkujących uzyskanie etykiety są powszechnie dostępne na stronie internetowej Energy Star (https://www.energystar.gov/).</p> <p>Etykieta Energy Star jest dostępna dla szerokiego grona producentów.</p>
Wymagania etykiety są określone przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie	Spełnia	<p>Wymagania dotyczące etykiety Energy Star, wyrażone w specyfikacjach technicznych, opracowywane</p>

⁵⁹ Kryteria właściwe dla monitorów zostały opublikowane na stronie internetowej: https://www.energystar.gov/sites/default/files/asset/document/Displays%20Version%208.0%20Program%20Requirements%20Rev.%20Nov-2021_0.pdf;

może wywierać decydującego wpływu		są przez podmioty niezależne względem wykonawców, zarówno traktując jako wykonawców producentów sprzętów jak i podmioty odpowiedzialne wyłącznie za ich dystrybucję i sprzedaż.
-----------------------------------	--	---

W kontekście etykiety Energy Star należy wskazać, że do 20 lutego 2018 r. obowiązywała umowa zawarta pomiędzy Unią Europejską a rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych, która to w załączniku C określała specyfikacje techniczne dla wybranych grup produktów z kategorii biurowego sprzętu komputerowego. Jak wskazuje UZP „wygaśnięcie Umowy w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych powoduje, że wykazy produktów biurowego sprzętu komputerowego spełniających wymogi techniczne w ramach europejskiego programu Energy Star przestają być aktualizowane począwszy od dnia 20 lutego 2018 r. Nie oznacza to jednak końca programu Energy Star, który opracowany został w Stanach Zjednoczonych. Program nadal funkcjonuje na rynku amerykańskim (...). W ramach zamówień publicznych, zamawiający mogą odwołać się do wymogów określonych w obowiązujących specyfikacjach technicznych dostępnych na amerykańskiej stronie programu Energy Star: <https://www.energystar.gov/products/spec> (dokumenty są już niedostępne na unijnej stronie: www.eu-energystar.org). (...) Wykonawcy mogą wykazać figurowanie oferowanego przez nich produktu w amerykańskich wykazach Energy Star: https://www.energystar.gov/products/office_equipment. Należy jednak pamiętać, iż wykazy te obejmują jedynie produkty wprowadzone do obrotu na rynek amerykański (niezależnie od tego, czy zostały wprowadzone do obrotu na rynku unijnym).”⁶⁰.

Ustanie obowiązywania ww. umowy na skutek temporalnego jej zwieńczenia nie oznacza samo przez się, że zamawiający z państw członkowskich UE nie mogą opierać postanowień dokumentów zamówienia na etykiecie Energy Star. Należy jednak uwzględnić, że zgodnie z komunikatami publikowanymi na stronie Komisji Europejskiej „pomimo, że odniesienie do programu ENERGY STAR nie zostało usunięte z Aneksu III do Dyrektywy Efektywności Energetycznej, jako że Porozumienie ENERGY STAR wygasło, zaleca się od tej chwili nie

⁶⁰ Zrównoważone zamówienia publiczne. Aspekty społeczne i środowiskowe w procedurze udzielania zamówienia w świetle nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych. Wydanie: Warszawa, listopad 2017 r. Errata (stan na 21 lutego 2018 r.) https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0019/36622/Errata.pdf

stosowanie tego kryterium w procedurach przetargowych.”.⁶¹ Jednocześnie w tym samym komunikacie wskazano, że „deklaracja dostawcy stwierdzająca zgodność z wymogami zawartymi w specyfikacjach Energy Star była i nadal może być akceptowana.”

Zalecenie o którym mowa w komunikacie ma charakter postulatu i nie ogranicza samo w sobie swobody zamawiających. Niemniej jednak zamawiający powinni uwzględnić ograniczenia jakie pojawiają się w związku z etykietowaniem Energy Star na rynek amerykański, z wyłączeniem etykietowania produktów wprowadzanych do obrotu na rynku unijnym. W praktyce, wiele urządzeń biurowych oraz komputerowych jest oferowanych jednocześnie na rynku amerykańskim oraz unijnym. Wskazany aspekt może mieć znaczenie ze względu na konieczność dochowania przez zamawiającego wymogów wynikających z art. 16 pkt 1) P.z.p., który nakazuje przygotowanie i przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców.

Należy wskazać, że do etykiet Energy Star w kontekście zamówieniowym odnoszą się m.in. wytyczne Ministra Klimatu i Środowiska dotyczące sposobu uwzględniania kryterium efektywności energetycznej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego⁶². Etykieta ta jest aktualnie przywoływana również w dokumentach opracowywanych przez UZP⁶³. Urząd Zamówień Publicznych w „Przewodniku po obowiązujących przepisach w obszarze zielonych zamówień publicznych” wskazał, że w „odniesieniu do biurowego sprzętu komputerowego, zamawiający może określić wymagania techniczne sprzętu IT w oparciu o poziomy referencyjne wskazane w obowiązujących specyfikacjach technicznych amerykańskiego programu Energy Star. Europejska wersja programu została zakończona z dniem 20 lutego 2018 r. wraz z wygaśnięciem przedmiotowej umowy pomiędzy rządem Stanów Zjednoczonych a Unią Europejską. (...) Mimo braku prawnego zobowiązania, zamawiający w ramach zamówień publicznych mogą nadal korzystać z oznakowania Energy Star, stosując wartości graniczne parametrów dot. efektywności energetycznej, które określono w specyfikacjach technicznych przyjętych w ramach amerykańskiego programu Energy Star. (...) W związku z wygaśnięciem europejskiej wersji programu Energy Star zamawiający nie powinni bezpośrednio odwoływać się do tej etykiety, czy to w ramach opisu przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert, czy też w wymaganiach dotyczących realizacji zamówienia. Mogłoby to zostać uznane za nieuzasadnione ograniczenie konkurencji w ramach postępowania o udzielenie zamówienia.”⁶⁴.

⁶¹https://wayback.archive-it.org/12090/20220328143011/https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-label-and-ecodesign/energy-star_pl

⁶² <https://bip.mos.gov.pl/energetyka/wytyczne-dla-sektora-publicznego/>

⁶³ UZP, Etykiety ekologiczne, Warszawa 2022, s. 12.

⁶⁴ UZP, Przewodnik po obowiązujących przepisach w obszarze zielonych zamówień publicznych, Warszawa 2022 r., s. 5 i 9,

Zasadne jest wskazanie w ww. zakresie również na stanowisko wyrażone przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska (Biuro Kontroli i Audytu) zgodnie z którym „z uwagi na fakt, że program Energy Star dotyczy kwestii efektywności energetycznej, który to parametr dotyczy przedmiotu zamówienia, specyfikacje techniczne są ogólnie dostępne, a na rynku istnieje szeroki asortyment sprzętu spełniającego wymogi programu Energy Star. Oceniono, że tok postępowania Zamawiającego jest dopuszczalny”⁶⁵.

Powyższe ukazuje, że pomimo prawnej dopuszczalności odwoływania się do etykiet Energy Star (w świetle wymogów wynikających z art. 104 ust. 1 P.z.p.), taki sposób kształtowania dokumentów zamówienia nie jest rekomendowany, ani przez organy unijne, ani krajowe.

2.4.2. Możliwy wpływ zastosowania etykiety Energy Star na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego

Mając na względzie okoliczności wspomniane w poprzednim rozdziale, odwołanie się w dokumentach zamówienia do etykiety Energy Star, z wysokim prawdopodobieństwem, będzie skutkowało skierowaniem przez wykonawców sugestywnych i postulatycznych pytań zmierzających do zmiany SWZ⁶⁶. Nie można również wykluczyć kwestionowania formułowania takich postanowień dokumentów zamówienia poprzez korzystanie z środków ochrony prawnej. Pomimo istnienia uzasadnionych podstaw dla przyjęcia dopuszczalności odwołania się przez zamawiającego w dokumentach zamówienia do etykiety Energy Star, to ze względu na nieetykietowanie produktów wprowadzanych na rynek europejski wskazanym oznaczeniem, zasadne wydaje się uznanie, że jego wymaganie przez zamawiającego może przynieść niedogodności dla sprawnego przebiegu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego jak i efektywności postępowania.

Powyższe należy zestawić z wskazaniem, że lista produktów, które posiadają etykietę Energy Star⁶⁷ i jednocześnie stanowią przedmiot obrotu na rynku unijnym jest ograniczona. W konsekwencji zasadne jest przyjęcie, że większość wykonawców i tak będzie korzystało z uprawnienia o którym mowa w art. 104 ust. 4 lub 5 P.z.p. Powyższe może czynić żądanie

https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0015/53421/Przewodnik_po_obowiazujacych_przepisach_w_obszarze-zielonych_zamowien_publicznych_I.2022.pdf

⁶⁵ Opinia pokontrolna kontroli nr BKA-POIS.10/202/2021-2

⁶⁶ Przykłady takich pytań dostępne są: https://pkw.gov.pl/uploaded_files/1582902003_odp-na-pytania-i-modyf-siwz-2802-komputery.pdf; <https://dzp.uksw.edu.pl/wp-content/uploads/2019/04/Odpowiedzi-na-pytania-1.pdf>; https://www.bip.gruta.akcessnet.net/upload/plik,20220826135823,odpowiedz_na_pytanie_3_wykonawcy_26_08_2022.pdf.

⁶⁷ Na przykładzie monitorów – 1060 produktów. https://www.energystar.gov/productfinder/product/certified-displays/results?formId=58363c9c-af7a-48a1-8837-2ead6a604593&scrollTo=542&search_text=&display_type_filter=Monitor&is_most_efficient_filter=0&brand_name_isopen=0&native_resolution_pixels_isopen=0&model_features_isopen=0&signal_or_data_interfaces_isopen=0&markets_filter=United+States&zip_code_filter=&product_types=Select+a+Product+Category&sort_by=monitor_total_energy&sort_direction=asc¤tZipCode=60-001&page_number=0&lastpage=0

etykiety Energy Star iluzorycznym. Niemniej jednak należy wskazać, że w postępowaniach, w których zamawiający wprost odwołują się do etykiety Energy Star składane są oferty, a ich ilość nie odbiega od typowej⁶⁸.

Mając na względzie, że norma Energy Star stanowi etykietę jednokryterialną dedykowaną energochłonności, a aspekt ten może być weryfikowany również innymi etykietami, czy też innymi przedmiotowymi środkami dowodowymi uzasadnione jest formułowanie przez zamawiających postanowień dokumentów zamówienia, które bezpośrednio będą odwoływać się do wskazanej cechy nabywanych urządzeń oraz odpowiednich przedmiotowych środków dowodowych, a nie do etykiety Energy Star.

Wymaganie przez zamawiającego produktów o możliwie najbardziej ograniczonej energochłonności, wobec szerokiego uwzględnienia wskazanego aspektu przez producentów sprzętów komputerowych, jak również istnienia unijnego systemu etykietowania energochłonności, nie wykazuje ryzyka negatywnego wpływu, ani na przebieg postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, ani na warunki kontraktowe zaoferowane przez wykonawców, którymi najczęściej są dystrybutorzy tego rodzaju sprzętu. Dodatkowo należy wskazać, że ograniczona energochłonność sprzętu komputerowego wiąże się bezpośrednio z ograniczeniem kosztów życia produktu, tj. minimalizacją kosztów związanych z eksploatacją sprzętu komputerowego, w szczególności w czasie zwiększonych kosztów nabywania energii elektrycznej.

Rozpatrując powyższe w szerszym spektrum czasowym, aspekt kosztowy w większości przypadków będzie potwierdzał zasadność ustanowienia w dokumentach zamówienia, postanowień dotyczących energochłonności oraz wymagania przedmiotowych środków dowodowych na potwierdzenie ww. aspektu.

2.4.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia

⁶⁸ Zob. „Dostawa sprzętu komputerowego oraz oprogramowania komputerowego do jednostek Wydziału Nauk Biologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego” (<https://bip.uni.wroc.pl/617/wnb2410122017am-dostawa-sprzetu-komputerowego-oraz-oprogramowania-komputerowego-do-jednostek-wydzialu-nauk-biologicznych-uniwersytetu-wroclawskiego.html>); „Zakup sprzętu komputerowego do Systemu Zarządzania Dokumentami dla jednostek podległych Izbie Administracji Skarbowej w Łodzi” (<https://ias-lodz.ezamawiajacy.pl/pn/ias-lodz/demand/notice/public/61725/details>); „Dostawa sprzętu komputerowego na potrzeby Sądu Okręgowego w Białymstoku” (<https://bialystok.so.gov.pl/mprzetargi/602-zp-361-6-14-i.html>); „Dostawa sprzętu komputerowego” (<https://platformazakupowa.pl/transakcja/687411>).

W ramach niniejszej części Opracowania zaproponowane zostaną kompleksowe postanowienia dedykowane dokumentom zamówienia sporządzonym na potrzeby postępowania o udzielenie zamówienia na zakup monitorów, z uwzględnieniem etykiety Energy Star⁶⁹.

2.4.3.1. Opis przedmiotu zamówienia

1. Niezależnie od wymogów wynikających z pozostałych postanowień dokumentów zamówienia Zamawiający wymaga, aby monitory posiadały etykietę Energy Star w wersji:
 - 1) nie starszej niż 7.0 dla 50% asortymentu stanowiącego przedmiot zamówienia,
 - 2) w wersji nie starszej niż 8.0. co najmniej dla 50% asortymentu stanowiącego przedmiot zamówienia.
2. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem Energy Star definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety Energy Star.

2.4.3.2. Opis kryterium oceny ofert

1. W ramach kryterium oceny ofert „Jakość środowiskowa monitorów” Zamawiający premiuje ilość monitorów, które będą posiadały etykietę Energy Star w wersji nie niższej niż 8.0.
2. Zamawiający w ramach oceny ofert w ramach kryterium „Jakość środowiskowa monitorów” przyzna punkty wg. następujących reguł:
 - 1) zaoferowanie dostawy co najmniej 60% jednakże nie więcej niż 69,9% monitorów z etykietą Energy Star w wersji nie niższej niż 8.0. – 10 pkt,
 - 2) zaoferowanie dostawy co najmniej 70% jednakże nie więcej niż 79,9% monitorów z etykietą Energy Star w wersji nie niższej niż 8.0. – 20 pkt,
 - 3) zaoferowanie dostawy co najmniej 80% jednakże nie więcej niż 89,9% monitorów z etykietą Energy Star w wersji nie niższej niż 8.0. – 30 pkt,
 - 4) zaoferowanie dostawy co najmniej 90% monitorów z etykietą Energy Star w wersji nie niższej niż 8.0. – 40 pkt.
3. Wykonawcy w ofercie zobowiązani są wskazać producenta i model monitora, który oferują, a do oferty załączyć etykiety Energy Star. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem Energy Star definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety Energy Star.

⁶⁹ Autor przypomina o konieczności dostosowania wszelkich postanowień do pozostałych elementów dokumentów zamówienia oraz potrzeb i oczekiwań zamawiającego.

2.4.3.3. Postanowienia umowne

W zakresie realizacji zamówienia

1. Wykonawca zobowiązany jest dostarczyć produkty wskazane w ofercie. Zamawiający przewiduje możliwość dostarczenia produktów równoważnych wyłącznie po uprzedniej zmianie umowy.

W zakresie kontroli spełnienia wymogu

1. Zamawiający wymaga dostawy monitorów zadeklarowanych przez Wykonawcę w ofercie. Ewentualna zmiana przedmiotu dostawy wymaga zmiany umowy.
2. Zamawiający wymaga aby dostarczone monitory posiadały etykiety zadeklarowane przez wykonawcę w ofercie i uprawniony jest do weryfikacji wskazanej okoliczności na etapie realizacji zamówienia, aż do momentu protokolarnego odbioru przedmiotu dostawy.
3. Zamawiający jest uprawniony do weryfikacji okoliczności, o której mowa w ust. 2 w tym poprzez skierowanie pytania do producenta, sprawdzenie posiadania przez dostarczony monitor wpisu w odpowiednim wykazie itp.
4. W przypadku nieposiadania przez dostarczony monitor wymaganej niniejszą umową etykiety, Zamawiający jest uprawniony do odmowy przyjęcia monitora, jak również jego zwrotu na koszt i ryzyko Wykonawcy.
5. Uprawnienie do zwrotu monitora nie przysługuje Zamawiającemu jeżeli dostarczony monitor nie posiada etykiety z przyczyn niezawinionych przez Wykonawcę, w szczególności z powodu błędu po stronie podmiotu etykietującego lub następczej utraty przez monitor etykiety (w tym w sytuacji następczego uchylecia prawa do posługiwania się etykietą na skutek czynności weryfikacyjnych podmiotu etykietującego).
6. W sytuacji, o której mowa w ust. 5 powyżej, Zamawiający jest uprawniony do żądania od Wykonawcy zamiany monitora na monitor spełniający wymagania etykiety Energy Star, za pokryciem uzasadnionych kosztów dostawy monitora równoważnego, w tym pokryciu różnicy w cenie.

W zakresie kar umownych

1. Wykonawca zobowiązany jest do zapłaty Zamawiającemu kary umownej w wysokości 1% ceny jednostkowej monitora, za każdy dzień zwłoki w dostarczeniu monitora spełniającego wymagania wynikające z niniejszej umowy, w tym posiadającego wymaganą etykietę.

W zakresie modyfikacji umowy

Zamawiający działając na podstawie art. 455 ust. 1 pkt 1 P.z.p. przewiduje możliwość zmiany umowy w zakresie przedmiotu dostawy w zakresie asortymentu: monitor, który Wykonawca zobowiązany jest dostarczyć Zamawiającemu w przypadku:

- 1) następcej niedostępności monitora na rynku, która jest niezawiniona przez Wykonawcę,
- 2) następcej dezaktualizacji spełniania przez zaoferowany monitor wymogów etykiety Energy Star, która jest niezawiniona przez Wykonawcy

- w przypadku zaistnienia co najmniej jednej z okoliczności wskazanych w pkt 1) lub 2) powyżej, dozwolona jest zmiana monitora będącego przedmiotem dostawy w ramach niniejszej umowy na inny monitor spełniający wszystkie wymagania wynikające z niniejszej umowy, w szczególności w zakresie posiadanej etykiety.

2.5. Etykieta TCO Certified

Podobnie jak etykieta Energy Star, tak również etykieta TCO Certified funkcjonuje w obszarze sprzętu biurowego i komputerowego. Procedura etykietowania prowadzona jest przez szwedzką konfederację zawodową TCO Development (Unia Pracodawców), zależną od Tjänstemännens Centralorganisation Organization (TCO).

W przeciwieństwie do systemu Energy Star, etykietowanie TCO Certified opiera się na weryfikacji wielokryterialnej m.in. w obszarze emisji promieniowania, ergonomii czy energooszczędności urządzeń takich jak monitory komputerowe, drukarki, smartfony, notebooki, projektory czy inne urządzenia biurowe. Wg. informacji opublikowanych na oficjalnej stronie⁷⁰ certyfikacja jest dostępna w 12 kategoriach produktów. Weryfikowane są one z założenia w następujących obszarach: informacje o produktach i zrównoważonym rozwoju, społecznie odpowiedzialna produkcja, środowisko odpowiedzialna produkcja, zdrowie i bezpieczeństwo użytkowników, wydajność produktu, przedłużenie okresu użytkowania produktu, redukcja ilości substancji niebezpiecznych, odzyskiwanie materiałów. Większość kryteriów jest wspólna dla wszystkich kategorii, a w stosownych przypadkach dodano kryteria specyficzne dla danego produktu.

Badanie opiera się na testach przeprowadzanych przez niezależne podmioty badawcze (akredytowanych ekspertów). Etykieta ukierunkowana jest przede wszystkim na aspekty jakościowe oraz trwałość produktów IT. Co istotne system etykietowania TCO Certified jest regularnie sprawdzany, zarówno wewnętrznie jak i zewnętrznie, pod kątem dokładności i spójności z zasadami ISO 14024 dla oznakowania ekologicznego typu 1. Procesy zostały

⁷⁰ <https://tcocertified.com/pl/summary-of-criteria-in-tco-certified/>

również ocenione przez Global Ecolabelling Network w ramach procesu GENICES peer review.

2.5.1. Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na dostawę laptopów, komputerów stacjonarnych, smartfonów, monitorów

Wymóg wynikający z P.z.p.	Spełnia / niespełnia	Komentarz
Wymagania etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia	Spełnia	<p>Etykieta TCO Certified dotyczy szeregu cech i aspektów, spośród których niektóre są bezpośrednio związane z przedmiotem zamówienia, a niektóre wyłącznie pośrednio i wiążą się z szeregiem kwestii powiązanych z cyklem życia produktu.</p> <p>Etykieta TCO Certified będzie powiązana z przedmiotem zamówienia, o ile należy on do kategorii urządzeń elektronicznych poddanych etykietowaniu TCO Certified.</p> <p>Zarówno kategorie etykietowanych urządzeń jak i kryteria etykietowania TCO Certified, które są dedykowane poszczególnym kategoriom produktów są opublikowane w dokumentach rozpowszechnianych poprzez stronę internetową TCO Certified⁷¹.</p>

⁷¹ <https://tcocertified.com/pl/criteria-documents/>

Wymagania etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i nie-dyskryminujących kryteriach	Spełnia	<p>TCO Certified zawiera kompleksowy zestaw kryteriów zrównoważonego rozwoju, które obejmują społeczną i środowiskową odpowiedzialność w łańcuchu dostaw i w całym cyklu życia produktu.</p> <p>Kryteria dedykowane są poszczególnym kategoriom produktów i mają charakter obiektywny i niedyskryminujący.</p> <p>Aktualne kryteria właściwe dla najnowszej generacji (edycji) etykiety tj. 9 również są rozpowszechnione w ww.. sposób.⁷²</p>
Wymagania etykiety są opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe	Spełnia	<p>Kryteria etykiet zostały opracowane w ramach otwartego procesu z udziałem międzynarodowej sieci interesariuszy, która obejmuje użytkowników, nabywców, producentów, organizacje pozarządowe, badaczy i ekspertów.</p> <p>Certyfikacja opiera się na:</p> <p>1) teście produktu. Test przeprowadzany jest przez zatwierdzoną przez TCO organizację weryfikacyjną.</p>

⁷² <https://tcocertified.com/criteria-documents/>

		<p>2) weryfikacji dokumentacji w zakresie aspektów społecznych. Audyt przeprowadzany jest przez zatwierdzonego weryfikatora.</p> <p>3) weryfikacji dokumentacji w zakresie kwestii środowiskowych. Audyt przeprowadzany jest przez zatwierdzonego weryfikatora.</p> <p>Pozytywny wynik procesu certyfikacji wieńczy uzyskanie wpisu na listę produktów oznaczonych etykietą TCO Certified.</p>
Etykiety oraz wymagania etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron	Spełnia	<p>Zarówno system etykietowania jak i informacje o nim są powszechnie dostępne dla szerokiego grona podmiotów.</p> <p>Wszelkie informacje dotyczące etykietowania rozpowszechnione są poprzez oficjalną stronę internetową TCO Certified (https://tco-certified.com/pl).</p>
Wymagania etykiety są określone przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu	Spełnia	<p>Kryteria etykiet zostały opracowane w ramach otwartego procesu z udziałem międzynarodowej sieci interesariuszy, która obejmuje użytkowników, nabywców, producentów, organizacje pozarządowe, badaczy i ekspertów.</p>

Za dopuszczalnością żądania etykiety TCO Certified opowiedziała się KIO w wyroku z dnia 11 kwietnia 2017 r., KIO 578/17, KIO 582/18, oceniając możliwość zastosowania kryterium oceny ofert pn. „Posiadanie certyfikatu TCO dla zaoferowanego sprzętu”. „Skład orzekający oceniając przedmiot certyfikacji prowadzącej w efekcie do uzyskania certyfikatu TZO, uznaje za dowiedzione stwierdzenie, iż odnosi się w przeważającej mierze do przedmiotu zamówienia tj. sprzętu komputerowego i spełniania przezeń określonych parametrów. Tym samym może być uznawany przez zamawiającego jako pozacenowe kryterium oceny ofert (...) Fakt, iż nie wszyscy potencjalni wykonawcy, a w istocie producenci sprzętu komputerowego, dysponują w czasie przewidzianym na składanie ofert takim certyfikatem, nie może prowadzić do wniosku, iż doszło do naruszenia zasady równości wykonawców i uczciwej konkurencji. (...) uzyskanie przedmiotowego certyfikatu nie jest dla profesjonalisty szczególnie uciążliwe, także w wymiarze czasu niezbędnego na przeprowadzenie certyfikacji”. Powyższe należy uzupełnić o wskazanie, że Izba w uchwale z dnia 27 marca 2015 r. KIO/KD 15/15 wskazała, że <Biegły w opinii wskazał iż wymóg posiadania ww. certyfikatu uznać należy za nadmierny, bowiem "wiele urządzeń (szczególnie pochodzących od wiodących producentów sprzętu komputerowego) spełnia wymogi norm TCO, natomiast producenci nie zawsze zabiegają o certyfikację urządzeń">. W ocenie autora niewystępowanie przez producentów o certyfikację TCO, samo w sobie nie oznacza, że etykiety te nie mogą być żądane przez zamawiających.

Zasadne jest wskazanie, że również UZP w swoich publikacjach wskazuje na etykietę TCO Certified jako możliwą do żądania w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego⁷³.

2.5.2. Możliwy wpływ zastosowania etykiety TCO Certified na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego

Prawna dopuszczalność żądania etykiet TCO Certified nie oznacza sama w sobie zasadności formułowania w dokumentach zamówienia postanowień nawiązujących do wskazanego oznaczenia. Należy mieć na względzie, że ww. etykieta ma charakter wielokryterialny i odnosi się do przedmiotu zamówienia zarówno w sposób bezpośredni, jak i w sposób pośredni. W konsekwencji etykieta ta może wykraczać poza aspekty, które są dla zamawiającego kluczowe i istotne w procesie zakupu sprzętu takiego jak laptopy, komputery stacjonarne, smartfony czy monitory. Przyjmując stanowisko wyrażone w komentarzu UZP do art. 104 ust. 3 P.z.p., sytuacja w której zamawiający nie wymaga spełnienia wszystkich wymogów etykiety, ma możliwość żądania etykiety, jednakże musi jednocześnie wskazać mające zastosowanie wymagania etykiety.

⁷³ UZP, Etykiety ekologiczne, Warszawa 2022, s. 13.

Biorąc pod uwagę powyższe, zamawiający mogą opierać postanowienia dokumentów zamówienia zarówno na całokształcie etykiety TCO Certified jak i na jej niektórych wymaganiach (przykładowo etykieta TCO Certified w wersji 9.0 w zakresie energochłonności opiera się na systemie etykietowania Energy Star⁷⁴).

Jak wspomniano powyżej etykietowanie TCO Certified odnosi się do szeregu urządzeń elektronicznych, m.in. monitorów. Opierając się na aktualnym wykazie zamieszczonym na stronie internetowej TCO, etykieta TCO Certified w wersji 9.0 została przyznana 916 monitorom⁷⁵. Zdecydowanie mniej certyfikatów przyznano innym kategoriom urządzeń:

- 1) tabletom – 2,
- 2) smartphonom – 2,
- 3) All-in-One PC – 58.

Zamawiający powinni uwzględnić powyższe żądając etykiet TCO Certified w wersji 9.0, w szczególności mieć na względzie, że jeżeli wykonawcy nie będą w stanie wykazać się etykietą, etykietą równoważną lub przedmiotowymi środkami zamiennymi, to nie będą mogli ubiegać się o zamówienie (jeżeli etykieta jest obligatoryjnie wymagana) albo złożone przez nich oferty uzyskają mniejszą ilość punktów (jeżeli produkt z etykietą jest elementem premiowanym w ramach kryteriów oceny ofert).

Szeroki zakres etykietowania monitorów umożliwia przyjęcie, że żądanie przez zamawiającego etykiety TCO Certified względem wskazanej kategorii urządzeń nie wpłynie ograniczająco na urządzenia jakie będą mogły zostać zaoferowane przez wykonawców. Informacyjnie należy wskazać, że w postępowaniach w których zamawiający wprost odwołują się do etykiety TCO Certified składane są oferty, a ich ilość nie odbiega od typowej⁷⁶.

Również aspekty cenowe monitorów posiadających etykietę TCO Certified nie powinny negatywnie wpłynąć na przebieg i wynik postępowania. Ceny monitorów z ww. etykietą są porównywalne z cenami odpowiedników nieposiadających oznaczenia TCO Certified.

⁷⁴ TCO Certified Generation 9 for displays, s. 76, na której wskazano, że „Organizacje niezależnie weryfikują, czy produkt IT, który pozyskują, spełnia wymagania dotyczące efektywności energetycznej wymagania Energy Star” (tłumaczenie własne). <https://tcocertified.com/files/certification/tco-certified-generation-9-for-displays-edition-3.pdf>

⁷⁵ <https://tcocertified.com/product-finder/?category=Displays>

⁷⁶ Zob. „Dostawa sprzętu komputerowego dla wyposażenia Jednostki Realizującej Projekt „Modernizacja służby oraz sterowni na stopniu wodnym Januszkowice wraz z przebudową awanportów” (<https://przetargi.wody.gov.pl/wp/postepowania-przetargow/r9555.Dostawa-sprzetu-komputerowego-dla-wyposazenia-Jednostki-Realizujacej-Projekt-Mod.html>); „Dostawa sprzętu komputerowego” (<https://platformazakupowa.pl/transakcja/687411>); „Dostawa komputerów stacjonarnych oraz monitorów na rzecz sądów powszechnych z obszaru apelacji lubelskiej” (<https://ezamowienia.ms.gov.pl/czs/public/postepowanie?postepowanie=3225812>).

2.5.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia

Uwzględniając okoliczności podniesione w Rozdziałach 2.5.1. i 2.5.3. Opracowania zasadne jest zaprezentowanie przykładowych postanowień dokumentów zamówienia, które będą związane z żądaniem przez zamawiającego etykiety TCO Certified na przykładzie zamówienia na dostawę monitorów⁷⁷.

2.5.3.1. Opis przedmiotu zamówienia

1. Niezależnie od wymogów wynikających z pozostałych postanowień dokumentów zamówienia Zamawiający wymaga, aby monitory posiadały etykietę TCO Certified. Dodatkowo Zamawiający wymaga, aby:
 - 1) nie więcej niż 25% monitorów stanowiących przedmiot zamówienia posiadało etykietę TCO Certified w wersji nie niższej niż 7.0,
 - 2) nie więcej niż 50% monitorów stanowiących przedmiot zamówienia posiadało etykietę TCO Certified w wersji nie niższej niż 8.0,
 - 3) co najmniej 25% monitorów stanowiących przedmiot zamówienia posiadało etykietę TCO Certified w wersji nie niższej niż 9.0.
2. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem TCO Certified definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety TCO Certified.

2.5.3.2. Opis kryterium oceny ofert

1. W ramach kryterium oceny ofert „Jakość środowiskowa monitorów” Zamawiający premiuje ilość monitorów, które Wykonawca zobowiąże się dostarczyć i które będą posiadały etykietę TCO Certified w wersji 9.0.
2. Zamawiający w ramach oceny ofert poprzez kryterium „Jakość środowiskowa monitorów” przyzna punkty wg. następujących reguł:
 - 3) zaoferowanie dostawy co najmniej 25,1% ale nie więcej niż 30% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 2 pkt,
 - 4) zaoferowanie dostawy co najmniej 30,1% ale nie więcej niż 35% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 3 pkt,

⁷⁷ Autor przypomina o konieczności dostosowania wszelkich postanowień do pozostałych elementów dokumentów zamówienia oraz potrzeb i oczekiwań zamawiającego.

- 5) zaoferowanie dostawy co najmniej 35,1% ale nie więcej niż 40% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 4 pkt,
 - 6) zaoferowanie dostawy co najmniej 40,1% ale nie więcej niż 45% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 5 pkt,
 - 7) zaoferowanie dostawy co najmniej 45,1% ale nie więcej niż 50% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 5 pkt,
 - 8) zaoferowanie dostawy co najmniej 50,1% ale nie więcej niż 55% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 6 pkt,
 - 9) zaoferowanie dostawy co najmniej 55,1% ale nie więcej niż 60% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 7 pkt,
 - 10) zaoferowanie dostawy co najmniej 60,1% ale nie więcej niż 65% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 8 pkt,
 - 11) zaoferowanie dostawy co najmniej 65,1% ale nie więcej niż 70% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 9 pkt,
 - 12) zaoferowanie dostawy co najmniej 70,1% ale nie więcej niż 75% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 10 pkt,
 - 13) zaoferowanie dostawy co najmniej 75,1% ale nie więcej niż 80% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 11 pkt,
 - 14) zaoferowanie dostawy co najmniej 80,1% ale nie więcej niż 85% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 12 pkt,
 - 15) zaoferowanie dostawy co najmniej 85,1% ale nie więcej niż 90% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 13 pkt,
 - 16) zaoferowanie dostawy co najmniej 90,1% ale nie więcej niż 95,1% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 14 pkt,
 - 17) zaoferowanie dostawy co najmniej 95,1% monitorów stanowiących przedmiot dostawy z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 – 15 pkt.
3. Zaoferowanie przez Wykonawcę większej ilości monitorów z etykietą TCO Certified w wersji 9.0 niż obligatoryjnie wymagana OPZ, w pierwszej kolejności musi ograniczać ilość monitorów z etykietą TCO Certified w wersji 7.0, a dopiero po wyczerpaniu całej puli maksymalnej ilości monitorów z wskazanym certyfikatem, może sukcesywnie wyczerpywać dozwoloną pulę monitorów z etykietą TCO Certified 8.0.
4. Wykonawcy w ofercie obowiązani są wskazać producenta i model monitora, który oferują, a do oferty załączyć etykiety TCO Certified 9.0 na potwierdzenie spełniania niniejszego kryterium oceny ofert. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem TCO Certified definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi, o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety TCO Certified.

2.5.3.3. Postanowienia umowne

W zakresie realizacji zamówienia

1. Wykonawca zobowiązany jest dostarczyć produkty wskazane w ofercie. Zamawiający przewiduje możliwość dostarczenia produktów równoważnych wyłącznie po uprzedniej zmianie umowy.

W zakresie kontroli spełnienia wymogu

1. Zamawiający wymaga, aby dostarczone monitory posiadały etykiety zadeklarowane przez wykonawcę w ofercie.
2. Zamawiający jest uprawniony do weryfikacji okoliczności, o której mowa w ust. 1 w tym poprzez skierowanie pytania do producenta.
3. W przypadku nieposiadania przez dostarczony monitor wymaganej niniejszą umową etykiety, Zamawiający jest uprawniony do odmowy przyjęcia monitora, jak również jego zwrotu na koszt i ryzyko Wykonawcy.
4. Uprawnienie do zwrotu monitora nie przysługuje Zamawiającemu jeżeli dostarczony monitor nie posiada etykiety z przyczyn niezawinionych przez Wykonawcę, w szczególności z powodu błędu po stronie podmiotu etykietującego lub następcej utraty przez monitor etykiety (w tym w sytuacji następczego uchylecia prawa do posługiwania się etykietą na skutek czynności weryfikacyjnych podmiotu etykietującego).
5. W sytuacji, o której mowa w ust. 4 powyżej, Zamawiający jest uprawniony do żądania od Wykonawcy zamiany monitora na monitor spełniający wymagania etykiety TCO Certified, za pokryciem uzasadnionych kosztów dostawy monitora równoważnego, w tym pokryciu różnicy w cenie.

W zakresie kar umownych

1. Wykonawca zobowiązany jest do zapłaty Zamawiającemu kary umownej w wysokości 1% ceny jednostkowej monitora, za każdy dzień zwłoki w dostarczeniu monitora spełniającego wymagania wynikające z niniejszej umowy, w tym posiadającego wymaganą etykietę.

W zakresie modyfikacji umowy

Zamawiający działając na podstawie art. 455 ust. 1 pkt 1 P.z.p. przewiduje możliwość zmiany umowy w zakresie przedmiotu dostawy w zakresie asortymentu: monitor, który Wykonawca zobowiązany jest dostarczyć Zamawiającemu w przypadku:

- 1) następcej niedostępności monitora na rynku, która jest niezawiniona przez Wykonawcę,
- 2) następcej dezaktualizacji spełniania przez zaoferowany monitor wymogów etykiety TCO Certified, która jest niezawiniona przez Wykonawcę

- w przypadku zaistnienia co najmniej jednej z okoliczności wskazanych w pkt 1) lub 2) powyżej, dozwolona jest zmiana monitora będącego przedmiotem dostawy w ramach niniejszej umowy na inny monitor spełniający wszystkie wymagania wynikające z niniejszej umowy, w szczególności w zakresie posiadanej etykiety.

2.6. Etykieta Ecolabel

Etykieta Ecolabel jest kolejnym obok Unijnego znaku produkcji ekologicznej przykładem oznakowania o unijnym rodowodzie. Oznakowaniu Ecolabel poświęcone zostały regulacje rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 66/2010 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie oznakowania ekologicznego UE dla poszczególnych grup wyrobów. Wspomniany akt prawny dedykowany jest materii etykietowania. Zgodnie z Artykułem 1 wspomnianego rozporządzenia, określa ono zasady ustanawiania i stosowania dobrowolnego programu oznakowania ekologicznego UE.

W ramach uwag wstępnych warto wskazać, że oznakowanie przyznawane jest po weryfikacji spełniania kryteriów ekologicznych, które dla poszczególnych kategorii produktów wydawane są w formie decyzji Komisji Europejskiej. Powyższe sprzyja łatwości w definitywnym przesądzeniu zakresu w jakim etykieta Ecolabel może być wykorzystywana w procesie udzielania zamówień publicznych.

Weryfikacja, o której mowa powyżej, stanowi procedurę mającą na celu zaświadczenie, że produkt spełnia określone kryteria oznakowania ekologicznego UE (Artykuł 2 pkt 5 Rozporządzenia). W ujęciu instytucjonalnym do materii weryfikacji odnosi się w szczególności Artykuł 4 Rozporządzenia. Zgodnie z Artykułem 4 ust. 4 Rozporządzenia zapewnienie prowadzenia procesu weryfikacji w sposób spójny, neutralny i wiarygodny przez stronę niezależną od podmiotu gospodarczego poddanego weryfikacji, w oparciu o międzynarodowe, europejskie lub krajowe normy i procedury dotyczące jednostek obsługujących programy certyfikacji produktów, zapewniane jest przez jednostki właściwe. Przepis Artykułu 4 ust. 1 Rozporządzenia przewiduje, że „Każde z państw członkowskich powołuje w ramach

ministerstw lub poza nimi jednostkę właściwą lub jednostki właściwe odpowiedzialne za wykonywanie zadań przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu („jednostka właściwa” lub „jednostki właściwe”) i zapewnia im zdolność działania. W przypadku powołania więcej niż jednej jednostki właściwej państwo członkowskie określa uprawnienia każdej z jednostek oraz mające do nich zastosowanie wymogi współpracy.” Skład jednostek właściwych musi gwarantować ich niezależność i neutralność, a ich regulaminy wewnętrzne zapewniać przejrzystość w prowadzeniu działalności i udział wszystkich zainteresowanych stron” (artykuł 4 ust. 2 Rozporządzenia).

„Producent, wytwórca, importer, usługodawca, sprzedawca hurtowy lub detaliczny, który chce używać oznakowania ekologicznego UE dla oferowanych przez siebie produktów składa wnioski wraz ze stosowną dokumentacją do jednostki właściwej, tj. podmiotu certyfikującego wyroby oznakowaniem Ecolabel. Jeśli jednostka właściwa w toku weryfikacji uzna, iż produkt spełnia kryteria oznakowania ekologicznego UE, przydziela produktowi numer rejestracyjny”⁷⁸.

Pozostając przy ogólnej charakterystyce etykiety Ecolabel warto podkreślić szeroki zakres towarów i usług podlegających etykietowaniu. Artykuł 2 ust. 1 Rozporządzenia stanowi, że ma ono zastosowanie, do wszelkich towarów i usług, które są dostarczane na rynek Wspólnoty do celów dystrybucji, konsumpcji lub użytkowania za opłatą lub nieodpłatnie. Z zakresu Rozporządzenia wyłączono produkty lecznicze stosowane u ludzi, określone w dyrektywie 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi (1), do weterynaryjnych produktów leczniczych, określonych w dyrektywie 2001/82/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do weterynaryjnych produktów leczniczych (2) ani do wyrobów medycznych jakiegokolwiek rodzaju.

Powyższe nie oznacza, że wśród wszystkich kategorii usług i towarów oferowanych na rynku znajdują się przykłady usług lub towarów posiadających etykietę Ecolabel. Wskazana kwestia powinna być weryfikowana z uwzględnieniem decyzji wydanych przez Komisję Europejską.

2.6.1. Możliwość wykorzystania etykiety w postępowaniu na usługi sprzątania

⁷⁸ Uregulowania prawne powiązane z zielonymi zamówieniami publicznymi, s. 21, https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0032/35897/Uregulowania-prawne-powiazane-z-zielonymi-zamowieniami-publicznymi.pdf

W zamówieniach na usługi sprzątania etykieta Ecolabel może stanowić punkt odniesienia dla ustanawiania w dokumentach zamówienia postanowień dotyczących:

- 1) usługi jako takiej,
- 2) środków czystości, które będą wykorzystywane w toku świadczenia usługi.

Zarówno bowiem usługa sprzątania pomieszczeń jak i poszczególne kategorie środków czystości podlegają etykietowaniu Ecolabel. Do usługi sprzątania pomieszczeń odnosi się Decyzja Komisji (UE) 2018/680 z dnia 2 maja 2018 r. ustanawiająca kryteria oznakowania ekologicznego UE dla usług sprzątania pomieszczeń. Jak stanowi Artykuł 1 ust. 1 wskazanej decyzji „Grupa produktów <usługi sprzątania pomieszczeń> obejmuje świadczenie rutynowych profesjonalnych usług sprzątania wykonywanych w pomieszczeniach budynków handlowych, budynków instytucji i innych budynków dostępnych publicznie oraz nieruchomości prywatnych. Miejsca, w których wykonuje się usługi sprzątania, obejmują m. in. powierzchnie biurowe, pomieszczenia sanitarne oraz dostępne publicznie części szpitala, takie jak korytarze, poczekalnie i pomieszczenia socjalne.”. Poprzez „rutynowe profesjonalne usługi sprzątania” należy rozumieć profesjonalne usługi sprzątania, które są świadczone co najmniej raz w miesiącu, z wyjątkiem czyszczenia powierzchni szklanych, które uznaje się za rutynowe, jeżeli odbywa się ono co najmniej raz na trzy miesiące (Artykuł 2 pkt 1 Decyzji).

W Artykule 1 ust. 2 wspomnianej Decyzji wskazano, że „Usługi te obejmują również czyszczenie powierzchni szklanych, do których można się dostać bez zastosowania specjalistycznego sprzętu lub maszyn.”. Od strony negatywnej Artykuł 1 ust. 3 dookreśla, że „Ta grupa produktów nie obejmuje czynności dezynfekcyjnych lub sprzątania w zakładach produkcyjnych bądź czynności, na potrzeby których to klient zapewnia produkty do czyszczenia.”.

Etykiety dotyczące środków czystości, jako takich, regulowane są również decyzjami Komisji. Mogą one stanowić punkt odniesienia przy kreowaniu dokumentów zamówienia, w sytuacji, w której zamawiający nie oczekuje aby etykietowana była całość usługi sprzątania, ale ma uzasadnioną potrzebę, aby dokumentacją zamówienia określić produkty (środki czystości), które będą wykorzystywane w toku świadczenia usług. Takie wykorzystanie etykiet winno zostać przeprowadzone z uwzględnieniem decyzji Komisji, które zostały wydane względem poszczególnych kategorii środków czystości. Mając na względzie, że zgodnie art. 9 ust. 11 Rozporządzenia oznakowanie ekologiczne UE może być umieszczane na produktach, którym je przyznano, analiza rynkowa kategorii produktów znakowanych Ecolabel, może nastąpić również poprzez zapoznanie się z środkami dostępnymi dla wykonawców w obrocie gospodarczym. W takiej sytuacji etykietowanie nie będzie odnosiło się do usługi sprzątania, lecz do produktów, które będą w ramach tychże usług wykorzystywane przez kontrahenta.

Wymóg wynikający z P.z.p.	Spełnia / niespełnia	Komentarz
Wymagania etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia	Spełnia	<p>Zamawiający jest uprawniony do określenia postanowień dokumentów zamówienia na usługi sprzątania z odwołaniem do etykiety Ecolabel w szczególności, w zakresie w jakim mowa o tym w Decyzji Komisji (UE) 2018/680 z dnia 2 maja 2018 r. ustanawiająca kryteria oznakowania ekologicznego UE dla usług sprzątania pomieszczeń.</p> <p>W zakresie w jakim zamówienie na usługi sprząta obejmuje swym zakresem również dostarczenie środków czystości przez wykonawcę (a nie wykorzystywanie środków czystości zapewnianych przez zamawiającego) z założenia dopuszczalne jest ustanowienie postanowień dokumentów zamówienia z bezpośrednim odwołaniem się do etykiety Ecolabel.</p> <p>Należy jednak zweryfikować czy konkretna kategoria środków czystości podlega etykietowaniu. Weryfikacja</p>

		<p>wskazanego aspektu następuje z uwzględnieniem decyzji Komisji Europejskiej.⁷⁹</p> <p>Aktualnie oznakowanie Ecolabel dotyczy m.in. uniwersalnych środków czyszczących i środków do czyszczenia urządzeń sanitarnych, detergentów do zmywarek do naczyń, detergentów pralniczych czy środków do czyszczenia powierzchni twardych.</p> <p>Pragmatycznym rozwiązaniem może być również podjęcie próby ustalenia ww. kwestii poprzez sprawdzenie czy na rynku oferowane są środki czystości określonej kategorii, które uzyskały etykietę Ecolabel.</p>
Wymagania etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach	Spełnia	<p>Przepis Artykułu 6 Rozporządzenia określa ogólne wymogi dotyczące kryteriów oznakowania ekologicznego UE.</p> <p>Zgodnie z art. 6 ust. 3 „Kryteria oznakowania ekologicznego UE określa się na podstawie danych naukowych oraz z uwzględnieniem całego cyklu życia produktów.”. Wskazany</p>

⁷⁹ Pomocniczo można zapoznać się również z publikacją „EU Ecolabel. Katalog zakres certyfikacji 2022”
https://www.pcbc.gov.pl/wp-content/uploads/Katalog_EU_Ecolabel-zakres_certyfikacji_2022.pdf

		<p>przepis określa również dodatkowe aspekty, które uwzględnia się przy ustanawianiu kryteriów.</p> <p>Jak wskazano powyżej kryteria dla poszczególnych kategorii produktów lub usług są ustanawiane w drodze decyzji Komisji.</p>
<p>Wymagania etykiety są opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe</p>	<p>Spełnia</p>	<p>Zgodnie z Artykułem 5 ust. 1 „Komisja ustanawia Komitet Unii Europejskiej ds. Oznakowania Ekologicznego („KUEOE”), składający się z przedstawicieli jednostek właściwych wszystkich państw członkowskich, o których mowa w art. 4, oraz z innych zainteresowanych stron. KUEOE wybiera swojego przewodniczącego zgodnie ze swoim regulaminem wewnętrznym. KUEOE uczestniczy w opracowywaniu i zmianach kryteriów oznakowania ekologicznego UE oraz we wszelkich przeglądach wdrażania programu oznakowania ekologicznego UE. Służy on także Komisji radą i pomocą w tych dziedzinach, a w szczególności wydaje zalecenia dotyczące minimalnych wymogów w zakresie efektywności ekologicznej.”</p>

		<p>Przepis Artykułu 5 ust. 2 stanowi, że „W odniesieniu do każdej grupy produktów Komisja zapewnia przestrzeganie przez KUEOE w trakcie prowadzenia jego działalności zasady równego udziału wszystkich właściwych zainteresowanych stron, takich jak jednostki właściwe, producenci, wytwórcy, importerzy, usługodawcy, sprzedawcy hurtowi, sprzedawcy detaliczni, zwłaszcza MŚP, oraz organizacje ekologiczne i organizacje konsumenckie”.</p> <p>Przepis Artykułu 7 Rozporządzenia stanowi, że „Po konsultacji z KUEOE Komisja, państwa członkowskie, jednostki właściwe i inne zainteresowane strony mogą również inicjować prace związane z opracowywaniem lub zmianą kryteriów oznakowania ekologicznego UE oraz kierować takimi pracami. W przypadku gdy prowadzenie opracowywania kryteriów zostało powierzone innym zainteresowanym stronom, muszą one wykazać się wiedzą fachową na temat danego produktu, a</p>
--	--	--

		<p>także zdolnością przeprowadzania procedury z zachowaniem neutralności i zgodnie z celami niniejszego rozporządzenia.”</p> <p>Procedurę opracowania i zmian kryteriów oznakowania ekologicznego UE określa Załącznik I do Rozporządzenia.</p> <p>Syntetyzując procedurę uzyskania uprawnienia do znakowania produktów lub usług oznaczeniem Ecolabel, należy wskazać, że opiera się ona na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) skierowaniu wniosku o przyznanie etykiety oraz złożeniu wymaganych dokumentów, 2) weryfikacji produktu w akredytowanym laboratorium, 3) zawarciu umowy określającej zakres usług lub produktów objętych licencją, 4) uzyskaniu certyfikatu EcoLabel.
Etykiety oraz wymagania etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron	Spełnia	<p>Etykiety są dostępne dla wszystkich podmiotów, zarówno w zakresie dostępności informacji o etykietowaniu, jak i poddania etykietowaniu towarów lub usług.</p> <p>Zgodnie z Artykułem 9 ust. 1 Rozporządzenia „Każdy</p>

		podmiot gospodarczy, który chce używać oznakowania ekologicznego UE składa wnioski do jednostek właściwych, o których mowa w art. 4”.
		Aspekty proceduralne etykietowania normowane są aktami prawnymi, które są powszechnie dostępne. Również kryteria wydawane w formie Decyzji Komisji mają walor powszechnej dostępności.
Wymagania etykiety są określone przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu	Spełnia	Potwierdza to w szczególności Artykuł 5 i 7 Rozporządzenia.

Dopuszczalność oparcia dokumentów zamówienia na etykiecie Ecolabel potwierdza również dokument „Uregulowania prawne powiązane z zielonymi zamówieniami publicznymi”, w którym wskazano, że „Unijne oznakowanie ekologiczne może również zostać wykorzystane jako środek dowodowy służący do potwierdzenia, że oferowane roboty budowlane, dostawy lub usługi odpowiadają wymaganiom określonym przez zamawiającego”.⁸⁰

2.6.2. Możliwy wpływ zastosowania Ecolabel na postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego

Etykietowanie Ecolabel dotyczy zarówno usług sprzątania, jak i niektórych kategorii środków czystości. W oparciu o powszechnie dostępne dane należy wskazać, że na krajowym rynku funkcjonuje mocno ograniczona ilość podmiotów, które świadczą usługi sprzątania i posiadają ww. etykietę⁸¹. Zdecydowanie powszechniejsze są środki czystości, które uzyskały etykietę Ecolabel. Mając na względzie powyższe zamawiający winni w szczególności rozważyć czy

⁸⁰ Uregulowania prawne powiązane z zielonymi zamówieniami publicznymi, s. 23.

https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0032/35897/Uregulowania-prawne-powiazane-z-zielonymi-zamowieniami-publicznymi.pdf

⁸¹ <https://www.pcbc.gov.pl/pl/uslugi/ecolabel/eu-ecolabel>

dokumentami zamówienia sporządzanymi na potrzeby zamówień na usługi sprzątania nie wprowadzić wymogów dotyczących wykorzystywanych środków czystości, jednocześnie pamiętając, że nie wszystkie kategorie tychże środków są etykietowane.

Analizując przebieg wybranych postępowań o udzielenie zamówień publicznych na potrzeby, których zamawiający w treści dokumentów zamówienia odwołał się do etykiety Ecolabel można ustalić, że nie występowały w nich odchylenia in minus w zakresie ilości składanych ofert. Przykładowo w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego pn. „Kompleksowe sprzątanie Zespołu Krytych Pływalni” K-2.381/11/2022, zostały złożone trzy oferty⁸², a wszyscy wykonawcy ubiegający się o to zamówienie zadeklarowali czyszczenie twardych powierzchni środkami z etykietą Ecolabel⁸³.

Podjmując decyzję o zasadności odwołania się do etykiety Ecolabel zasadne jest ustalenie w jaki sposób takie działanie może wpłynąć na przebieg postępowania, w tym na zaoferowane przez wykonawców warunki kontraktowe. Mając na względzie, iż podmioty świadczące usługi sprzątania, zasadniczo nie występują w roli producentów środków czystości, ustalenie powyższego może nastąpić w oparciu o porównanie cen produktów oznaczonych etykietą Ecolabel z nieposiadającymi takiego oznakowania.

Powszechnie dostępne dane źródłowe pozwalają ustalić różnice cenowe pomiędzy analogicznymi środkami czystości, w wersji ekologicznej oraz standardowej:

Rodzaj produktu	Cena towaru z etykietą	Cena towaru bez etykiety
Tabletki do zmywarki	46,99/ 90 szt.	45,99/90 szt.
Płyn do mycia szyb i luster	10,58/ 750 ml	6,65 / 750 ml
Płyn uniwersalny	8,59/ 1l	7,75 / 1l
Płyn do mycia naczyń	31,35/5l	26,90 / 5l

Pomimo występowania różnic cenowych pomiędzy analogicznymi produktami, tego samego producenta, to ich skala nie ma charakteru znacznego, a mając na względzie zasadniczo

⁸² Dla porównania w postępowaniu pn. „Świadczenie kompleksowych usług sprzątania w obiekcie Krytej Pływalni w Suchej Beskidzkiej w 2022 rok”, ZP.3.2021, złożono dwie oferty.

⁸³ Zbieżne wnioski wynikają z analizy postępowania: „świadczenie usługi w zakresie sprzątania pomieszczeń oraz obsługi szatni Sądu Rejonowego w Białymstoku” (<https://bialystok.sr.gov.pl/zamowienia-publiczne/528-sprzatanie-pomieszczen-i-obsluga-szatni-2>).

powszechną dostępność środków czystości posiadających oznaczenia Ecolabel, zasadne wydaje się przyjęcie, że zaoferowanie realizacji usług utrzymania czystości z ich wykorzystaniem nie powinno znacząco wpłynąć na zaoferowane warunki kontraktowe.

2.6.3. Przykładowe postanowienia dokumentów zamówienia

Uwzględniając okoliczności wskazane w Rozdziale 2.6.2. niniejszego Opracowania zasadne jest przedstawienie przykładowych postanowień dokumentów zamówienia na usługi sprzątania, z odniesieniem do wykorzystywanych w toku świadczenia usług środków czystości⁸⁴.

2.6.3.1. Opis przedmiotu zamówienia

1. Wszelkie powierzchnie twarde muszą być sprzątane z wykorzystaniem środków czystości z etykietą Ecolabel. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem Ecolabel definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety Ecolabel.

2.6.3.2. Opis kryterium oceny ofert⁸⁵

1. W ramach kryterium „Środki czystości” Zamawiający będzie premiował realizację przez Wykonawcę zamówienia z wykorzystaniem środków czystości z etykietą Ecolabel w zakresie szerszym niż wymagany opisem przedmiotu zamówienia.
2. Kryterium „Środki czystości” przyznano wagę 10 pkt.
3. Wykonawca, który zobowiąże się ofertowo do wykorzystywania środków czystości z etykietą Ecolabel:
 - 1) w całym zakresie przedmiotowym realizacji zamówienia oraz
 - 2) w zakresie w jakim na rynku dostępne są środki ze wskazaną etykietą- otrzyma 10 pkt.
4. Oferta w ramach kryterium o którym mowa w ust. 1 będzie oceniana w oparciu o deklarację ofertową Wykonawcy.
5. W związku z dyspozycją art. 104 ust. 4 P.z.p. Zamawiający oświadcza, że poprzez etykietę równoważną względem Ecolabel definiuje każdą inną etykietę spełniającą wymogi

⁸⁴ Autor przypomina o konieczności dostosowania wszelkich postanowień do pozostałych elementów dokumentów zamówienia oraz potrzeb i oczekiwań zamawiającego.

⁸⁵ W zakresie kryteriów oceny ofert zob. również UZP, Przykładowe społeczne i środowiskowe kryteria oceny ofert w zamówieniach publicznych, Warszawa 2018, s. 81 – 87.

o których mowa w art. 104 ust. 2 – 5 P.z.p. i potwierdzającą okoliczności weryfikowane przy przyznawaniu etykiety Ecolabel.

2.6.3.3. Postanowienia umowne

W zakresie realizacji zamówienia

1. Wykonawca zobowiązany jest do sprzątania wszelkich powierzchni twardych z wykorzystaniem wyłącznie środków czystości z etykietą Ecolabel.
2. Wykonawca, który w ofercie zadeklarował wykorzystanie środków czystości z etykietą Ecolabel w zakresie w jakim na rynku dostępne są środki ze wskazaną etykietą, zobowiązany jest do wykorzystywania takich środków czystości w całym zakresie w jakim ze względu na dostępność rynkową produktów istnieje taka możliwość.
3. Poprzez dostępność rynkową, o której mowa w ust. 2 powyżej, rozumie się istnienie co najmniej jednego produktu posiadającego etykietę Ecolabel na rynku krajowym.

W zakresie kontroli spełnienia wymogu

1. Wykonawca zobowiązany jest co miesiąc załączyć do faktury wykaz wszelkich środków czystości wykorzystywanych w toku świadczenia usługi sprzątania w miesiącu, którego dotyczy wystawiona faktura.
2. Wykaz o którym mowa w ust. 1 musi zawierać pełną informację o środkach czystości, z wyraźnym wyszczególnieniem środków posiadających etykietę Ecolabel.
3. Wykonawca zobowiązany jest dołączyć dowód posiadania etykiety Ecolabel przez produkt wskazany w wykazie. Obowiązek nie obejmuje środków czystości względem, których Wykonawca przedłożył już stosowne dokumenty w poprzednich miesiącach lub na wezwanie Zamawiającego.
4. Zamawiający jest uprawniony do kontroli spełniania przez Wykonawcę obowiązku w zakresie wykorzystywania środków czystości oznaczonych etykietą Ecolabel, w tym poprzez:
 - 1) żądanie od Wykonawcy dokumentów potwierdzających wykorzystywane środki czystości,
 - 2) poddanie badaniu próbki wykorzystywanych przez Wykonawcę środków czystości,
 - 3) weryfikację dostępności rynkowej produktów oznaczonych etykietą Ecolabel (w zakresie środków czystości wykorzystywanych przy realizacji zamówienia – wyłącznie w przypadku Wykonawcy, który zadeklarował wykorzystanie środków czystości

z etykietą Ecolabel w zakresie w jakim na rynku dostępne są środki ze wskazaną etykietą).

5. W przypadku wykrycia przez Zamawiającego naruszenia przez Wykonawcę obowiązku korzystania z środków czystości oznaczonych etykietą Ecolabel Zamawiającemu przysługuje uprawnienie do wypowiedzenia umowy w trybie natychmiastowym lub za wyznaczonym przez siebie terminem wypowiedzenia umowy.

W zakresie kar umownych

1. Wykonawca zobowiązany jest do zapłaty Zamawiającemu kary umownej w wysokości:
 - 1) 0,5% wysokości łącznego wynagrodzenia Wykonawcy, za każdy przypadek użycia produktu nieposiadającego etykiety Ecolabel, w sytuacji w której zgodnie z niniejszą umową Wykonawca miał taki obowiązek,
 - 2) 200 zł za każdy dzień zwłoki w przekazaniu Zamawiającemu wykazu wykorzystanych środków czystości lub za każdy przypadek dostarczenia nierzetelnego wykazu,
 - 3) 200 zł za każdy dzień zwłoki w przekazaniu Zamawiającemu dokumentów niezbędnych do potwierdzenia wykorzystywania produktów z etykietą Ecolabel.

W zakresie modyfikacji umowy

Zamawiający działając na podstawie art. 455 ust. 1 pkt 1 P.z.p. przewiduje możliwość zmiany umowy w zakresie obowiązku wykorzystywania środków czystości z etykietą Ecolabel w sytuacji w której:

- 1) środki czystości oznaczone etykietą Ecolabel przestaną być dostępne na rynku, w szczególności na skutek zaprzestania procesu etykietowania środków czystości wskazaną etykietą,
- 2) tymczasowej niedostępności środków czystości oznaczonych etykietą Ecolabel na skutek wystąpienia siły wyższej. W takiej sytuacji Zamawiający przewiduje możliwość zawieszenia wymogów dotyczących stosowania środków z ww. etykietą.